

REPUBLIKA HRVATSKA

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
Upravni odjel za poljoprivredu

Klasa: 320-01/20-01/44
Ur.broj: 2196/1-07-20-1
Vinkovci, 07. srpnja 2020.

ŽUPAN
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

PREDMET: Informacija o ostvarenjima biljne proizvodnje u 2019. godini u Vukovarsko-srijemskoj županiji, dostavlja se

Sukladno Programu rada Županijske Skupštine za 2020. godinu u privitku dopisa dostavljamo Vam Informaciju o ostvarenjima biljne proizvodnje u 2019. godini u Vukovarsko-srijemskoj županiji, na raspravljanje i usvajanje.

S poštovanjem,

PROČELNIK:
Andrija Matić, dipl.ing.

Dostaviti: 1. Župan
2. Županijska Skupština
3. Ovaj Odjel
4. Pismohrana

REPUBLIKA HRVATSKA

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
ŽUPAN

Klasa: 320-01/20-01/44
Ur.broj: 2196/1-01-20-2
Vinkovci, 07. srpnja 2020.

Temeljem članka 41. Statuta Vukovarsko-srijemske županije („Službeni vjesnik“ Županije br. 3/18) i članka 104. Poslovnika Skupštine Vukovarsko-srijemske županije („Službeni vjesnik“ Županije br. 3/18), Župan Vukovarsko-srijemske županije **d o n o s i**

ZAKLJUČAK

I

Prihvća se Informacija o ostvarenjima biljne proizvodnje u 2019. godini u Vukovarsko-srijemskoj županiji i prosljeđuje Županijskoj skupštini na razmatranje i usvajanje.

ŽUPAN
Božo Galić, dipl. ing.

REPUBLIKA HRVATSKA

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
Upravni odjel za poljoprivredu

Informacija o ostvarenjima biljne proizvodnje u 2019. godini

U Vinkovcima, veljače 2020.

1. SADRŽAJ

1. Sadržaj.....	2
2. Uvod	3
3. Ratarska proizvodnja	8
4. Povrtlarska proizvodnja.....	14
5. Voćarska proizvodnja.....	17
6. Vinogradarska proizvodnja	21
7. Jesenska sjetva 2019. godine	29
8. Pojavnost GMO i biljnih bolesti	30
9. Prirodne nepogode u 2019. godini	32

2. UVOD

Na području Županije ukupno je izdvojeno 14 tipova tala, od čega 6 pripada automorfnim, a 8 hidromorfnim tlima. Od ukupnih poljoprivrednih površina automorfna tla zauzimaju 45,4 % , a hidromorfna tla 54,6 %.

Struktura ukupnih površina prema načinu korištenja prostora raspoređena je na slijedeći način :

- Poljoprivredne površine 66,56 %
- Nepoljoprivredne površine 33,44 % od čega su:
 - a) šume 27,12 %
 - b) vodene površine 1,08 %
 - c) naselja 5,24 %

Prostor županije karakterizira umjereno kontinentalna klima s osnovnim obilježjima sunčanih i vrućih ljeta, te, u pravilu, hladnih zima sa snijegom. Kako se u zadnje vrijeme primjećuju sve veće amplitude, može se reći da je termin umjereno kontinentalne klime upitan.

Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 11 ° C, dok srednje godišnje padaline variraju od istoka prema zapadu, a kreću se oko 650 mm. Srednja godišnja relativna vlaga zraka je 79 %. Na području ove županije male su visinske razlike tako da je najviša kota Čukala kod Iloka s 294 m nadmorske visine, a najniža u Spačvanskom bazenu sa 78 m nadmorske visine.

Na području Vukovarsko-srijemske županije nalaze se 84 naseljena mjesta koja su u organizacijskom pogledu grupirana u 5 gradova i 26 općina.

Ukupne površine Vukovarsko - srijemske županije iznose 244.775 hektara dok na poljoprivredne površine otpada 148.886 hektara od čega se 93,01 % odnosi na oranice, 2,90 % na pašnjake, 0,65 % na livade, te 1,38 % na vinograde i 1,72 % na voćnjake.

Što se tiče površina po katastarskim kulturama, može se reći da one ne odstupaju značajno u svojim okvirima, a to znači da nema većih promjena unutar pojedine katastarske kulture. Ako i bude promjena, onda se one odnose na smanjenje površina pod livadama, pašnjacima i trsticima jer se privode kulturi odnosno intenzivnoj obradi. U okviru voćarske i vinogradarske proizvodnje nema značajnih promjena kao niti kod oranica tako da se ukupna poljoprivredna proizvodnja obavlja na već zadanim poljoprivrednim površinama kojima se može intenzivno gospodariti.

Poljoprivredne kulture koje su najprisutnije u poljoprivrednoj proizvodnji su slijedeće: kukuruz, pšenica, soja, šećerna repa, suncokret, uljana repica, ječam, zob, krumpir, krmne kulture i povrće. Zastupljenost poljoprivrednih kultura na poljoprivrednim površinama, odnosno koliko će čega biti zasijano ovisi o više čimbenika, prvenstveno o tržištu – cijeni proizvoda, organiziranosti otkupa i rokovima plaćanja, plodoredu i tradicionalnoj zastupljenosti pojedinih kultura.

U zadnje vrijeme primjećuje se pojava novih kultura koje nisu bile prisutne na ovim područjima poput šparoge, batata, nasada aronije, kupine i drugih čiji je osnovni razlog zasnivanja veći i stabilniji dohodak te potražnja na tržištu.

Ovdje je potrebno još spomenuti i pojavu zasnivanja nasada drvenastih kultura kratke ophodnje koje imaju za funkciju proizvodnju biomase koja se u energanama koristi za proizvodnju električne energije ili proizvodnju peleta.

Pregled površina prema katastarskim kulturama u Vukovarsko-srijemskoj županiji

red br.	grad – općine	ukupna površina ha	Površina po katastarskim kulturama u ha								
			oranice	voćnjaci	vinogradi	livade	pašnjaci	ukupno polj. zemljište	šume	trstici	neplodno
			ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
1.	VUKOVAR	10.019	5.741	75	295	26	280	6.417	1.300	63	2.239
2.	VINKOVCI	9.421	4.610	108	20	49	35	4.822	2.629	0	1.970
3.	ŽUPANJA	5.005	2.366	34	0	20	113	2.533	1.459	0	1.013
4.	ILOK	12.893	6.059	156	1.207	79	490	7.990	3.297	21	1.585
5.	OTOK	13.615	6.048	49	0	15	176	6.288	6.243	0	1.084
6.	ANDRIJAŠEVCI	3.962	2.670	57	2	1	4	2.734	755	0	473
7.	BABINA GREDA	8.017	4.832	128	0	165	351	5.476	1.428	0	1.113
8.	BOROVO	2.813	1.769	22	28	0	197	2.016	274	0	522
9.	BOGDANOVCI	5.175	4.149	63	41	5	147	4.406	431	17	321
10.	BOŠNJACI	9.496	4.793	72	0	33	79	4.978	3.589	0	929
11.	CERNA	6.925	3.557	30	0	98	47	3.732	2.496	0	697
12.	DRENOVCI	20.002	9.180	78	0	36	240	9.534	8.564	0	1.904
13.	GRADIŠTE	5.761	3.618	91	1	53	47	3.810	1.376	0	576
14.	GUNJA	3.105	1.757	18	0	34	21	1.830	680	0	595
15.	IVANKOVO	10.343	6.715	593	13	52	114	7.487	1.854	8	994
16.	JARMINA	1.294	1.032	108	4	0	11	1.155	0	0	139
17.	MARKUŠICA	7.345	6.087	63	3	54	254	6.462	331	14	538
18.	LOVAS	4.252	3.159	44	168	0	131	3.502	239	3	507
19.	NEGOSLAVCI	2.121	1.845	15	10	0	19	1.889	9	64	159
20.	NIJEMCI	22.469	9.760	102	32	14	105	10.013	10.715	0	1741
21.	NUŠTAR	4.335	3.408	87	17	27	37	3.576	271	33	456
22.	PRIVLAKA	5.241	2.928	13	0	3	34	2.978	1.875	0	388
23.	S. JANKOVCI	9.516	6.010	29	24	26	106	6.195	2.675	0	743
24.	S. MIKANOVC	5.450	2.171	52	10	7	166	2.406	2.675	0	369
25.	ŠTITAR	4.012	1.841	46	0	74	177	2.138	1.310	0	564
26.	TOMPOJEVCI	7.216	5.190	35	50	0	77	4.820	1.189	237	438
27.	TORDINCI	5.016	3.855	14	14	0	108	3.991	528	0	496
28.	TOVARNIK	6.456	5.377	88	48	25	79	5.617	302	6	531
29.	TRPINJA	12.275	10.431	109	42	17	413	11.012	340	0	923
30.	VOĐINCI	2.127	1.399	70	6	1	41	1.518	420	0	188
31.	VRBANJA	19.098	7.434	43	0	16	68	7.561	10.246	45	1.246
	UKUPNO	244.775	139.789	2.493	2.036	931	4.169	148.886	69.404	511	25.441

Izvor: DGU, Područni ured za katastar Vukovar 2017. godine

Poljoprivredni proizvođači koji se bave različitim oblicima poljoprivredne proizvodnje mogu biti registrirani kao: obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, obrti, trgovačka društva, zadruge ili ostali oblici.

Da bi se ostvarila prava na državne potpore i potpore definirane EU direktivama poljoprivredni proizvođači se moraju upisati u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava u Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Upisom u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava stječu pravo na nacionalna plaćanja kao i na plaćanja iz EU fondova. U Vukovarsko-srijemskoj županiji u 2019. godini bilo je upisano 7.513 poljoprivredna gospodarstva.

Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu

POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA	2011. GODINA	2012. GODINA	2013. GODINA	2014. GODINA	2015. GODINA	2016. GODINA	2017. GODINA	2018. GODINA	2019. GODINA
OBITELJSKO GOSPODARSTVO	9.548	9.279	9.207	9.167	7.418	7.124	6.870	6.988	7.057
OBRT	369	351	349	301	268	256	256	267	274
TRGOVAČKO DRUŠTVO	150	159	163	143	122	116	121	124	135
ZADRUGA	63	63	62	50	37	37	35	33	34
OSTALI	16	14	14	14	13	13	13	12	13
UKUPNO	10.146	9.866	9.795	9.675	7.858	7.546	7.295	7.424	7.513

Iz prethodno prikazane tablice vidljivo je da se u zadnjih pet godina trend smanjenja PG-a stabilizirao, odnosno da nema značajnijih pomaka odnosno smanjenja svih tipova poljoprivrednih gospodarstava. Najveća promjena se dogodila 2014./2015. kada je broj PG-a smanjen za 1.750 (to je gotovo 20 %) tako da je u tom periodu ugašeno najviše OPG-a. U istom periodu je došlo do stabiliziranja broja obrta, trgovačkih društava i zadruga, tako da ni tu nema značajnijih promjena. Sve navedeno ukazuje da nam je organiziranost poljoprivrednih proizvođača još uvijek na lošoj razini pogotovo ako znamo da je uspješna poljoprivredna proizvodnja u zemljama našeg okruženja utemeljena na jakom i stabilnom sektorskom udruživanju. Nedvojbeno je potreba konkretnijih i učestalijih aktivnosti kroz nacionalne mjere poljoprivredne politike po pitanju poticanja udruživanja u razne organizacijske oblike, a zadnji uspješni pokušaji osnivanja Proizvođačkih organizacija i kandidatura na Mjeru 9. Programa ruralnoga razvoja RH 2014.- 2020. daju nadu malim PG.

Tragom prethodno navedenog mora se reći da nam je do sada izostajao primjeren pristup rješavanju problema krovne organizacije, a to je Hrvatska poljoprivredna komora. Njezino postojanje i misija je definirano Zakonom o Hrvatskoj poljoprivrednoj komori koji je objavljen u srpnju 2018. godine tako da ćemo se ukratko osvrnuti na njezin dosadašnji rad i napravljene izmjene u Zakonu.

Naime, HPK je osnovana 2009. godine, a članstvo je najprije bilo obvezno za sva poljoprivredna gospodarstva, fizičke i prave osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika. Međutim, izmjenama Zakona o HPK 2012. godine ukinuto je obvezno i uvedeno dobrovoljno članstvo. To je rezultiralo raspadom cjelokupnog sustava Komore i samog članstva. Tada je Komora brojala oko tisuću članova od ukupno upisanih više od 164 tisuće poljoprivrednih gospodarstava. To naravno nije predstavljalo pravu vjerodostojnost i transparentnost krovne institucije poljoprivrednih proizvođača koja je ujedno i članica krovne EU asocijacije poljoprivrednika Copa&Cogeca. Cilj novog zakona je da se kroz obvezno članstvo (što je i učinjeno u Zakonu) obuhvati što je moguće više poljoprivrednih proizvođača u sustav HPK kako bi ona na najbolji mogući način zastupala interese samih poljoprivrednih proizvođača u kreiranju javnih politika vezanih uz poljoprivredu i ruralni razvoj, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini.

Novim zakonom uređuje se status, ustroj, poslovi i zadatci, članstvo i način financiranja HPK, a njime se želi ojačati utjecaj i tržišna pozicija malih i srednjih poljoprivrednih gospodarstava pogotovo OPG-a. Uz obaveznu članarinu, zakon predviđa da se Komora može financirati i sredstvima ostvarenim obavljanjem vlastite djelatnosti, sredstvima državnog proračuna te od izvanrednih prihoda (darovi, donacije, sponzorstva i dr.). Maksimalan iznos članarine ne smije prelaziti šest kuna mjesečno, što znači da godišnje može iznositi maksimalno 72 kune. Prema predviđenom broju potencijalnih članova, procjenjuje se da će godišnji prihod od članarina iznositi 7,5 milijuna kuna.

U državnom proračunu za 2018. bilo je predviđeno financiranje Komore u iznosu od 300.000 kuna da bi se osigurao njezin nesmetan rad do stupanja na snagu zakona o HPK, od kada će se Komora financirati isključivo iz vlastitih sredstava.

Inače, u Upisnik poljoprivrednika koji vodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju upisano je oko 165. Poljoprivrednih gospodarstava, od čega je prema organizacijskom obliku obavljanja djelatnosti poljoprivrede upisano oko 160.000 OPG-a, a preostalih 5.000 su trgovačkih društava, obrti, zadruge i ostali oblici pravnih osoba.

Na kraju treba reći da je u prelaznim i završnim odredbama zakona navedeno da je Komora dužna uskladiti Statut i druge akte u skladu sa Zakonom u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona te provesti izbore za tijela iz članka 9. stavak 1. Zakona najkasnije do 31. prosinca 2018. godine.

Prema dobivenim informacijama od strane predstavnika Hrvatske poljoprivredne komore, Statut i drugi akti Komore su usklađeni sa Zakonom, ali se ne primjenjuje naplata obavezne članarine tako da u 2019. godini nije naplaćena niti jedna članarina. Razlog tome navodi se da Agencija za plaćanje u poljoprivredi,

ribarstvu i ruralnom razvoju nije još dostavila spisak upisanih OPG-a u Upisnik Obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Ova činjenica nam govori da se zakon nedovljno provodi, da se obavezne članarine ne ubiru, a samim tim nema niti sredstava za redovan rad i funkcioniranje minimalnog hladnog pogona Komore. Za sada se djelatnici financiraju iz prijavljenih EU projekata što je nedostavno i kratkoročno tako da se slobodno može reći da su u velikim problemima ako se ubrzo nešto značajnije ne promjeni odnos resornog ministarstva prema ovoj krovnoj organizaciji poljoprivrednih proizvođača.

Broj poljoprivrednih gospodarstava u VSŽ prema veličini u ha

2010 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.771	2.058	1.297	1.038	1.370	1.669	343	10.576
%	27 %	19%	12%	10 %	13 %	16 %	3 %	100 %
ha	0	879	2.305	3.807	9.932	41.441	68.604	126.968
%	0	0,7%	1,8 %	3 %	7,8 %	35,7 %	54 %	100 %
2011 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	3.301	1.166	1.201	922	1.308	1.739	502	10.146
%	33 %	11 %	12 %	9 %	13 %	18 %	5 %	100 %
ha	0	570	2.290	3.614	9.528	40.038	70.343	126.383
%	0	0,5 %	2 %	3 %	8 %	32%	55 %	100 %
2012 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	3.164	1.107	1.174	913	1.269	1.706	533	9.866
%	32%	11%	12%	9%	13%	17%	6%	100%
2013 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.571	1.677	1.289	930	1.273	1.637	418	9.795
%	26%	17%	13%	10%	13%	17%	4%	100%
ha	0	455	3.234	3.518	9.793	39.601	70.391	126.992
%	0	0,4 %	2,5%	2,8 %	7,8%	31,1%	55,4%	100%
2014 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.513	1.662	1.313	904	1.268	1.578	437	9.675
%	26%	17%	14%	9%	13%	16%	5%	100%
ha	0	641	2.466	3.561	9.531	37.570	68.675	122.444
%	0	0,5%	2,0%	2,9%	7,8% ⁰	30,7%	56,1%	100%
2015 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100-1.500 ha	>1.500 ha	ukupno	
broj PG	1.078	2.343	3.045	1.210	179	3	7.858	
%	13,72%	29,82%	38,75%	15,39%	2,28%	0,04%	100%	
ha	0	2.872	24.862	53.487	33.441	14.613	129.275	
%	0	2,20%	19,08%	41,06%	26,44%	11,22%	100%	
2016 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100-1.500 ha	>1.500 ha	ukupno	
broj PG	493	2.756	3.024	1.126	144	3	7.546	
%	6,53	36,52	40,07	14,92	1,91	0,04	100	
ha	0	3.078	24.244	48.294	27.652	15.405	129.164	
%	0	2,59	20,43	40,70	23,30	12,98	100	
2017 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100-1.500 ha	>1.500 ha	ukupno	
broj PG	406	3.368	2.117	1.217	184	3	7.295	

%	5,57	46,17	28,02	16,68	2,52	0,04	100
ha	-	6.097	21.041	53.580	33.542	15.045	129.735
%	-	5,03	16,22	41,30	25,58	11,87	100
2018 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100- 1.500 ha	>1.500 ha	ukupno
Broj PG	495	2.487	3.028	1.231	180	3	7.424
%	6,67	33,50	40,79	16,58	2,42	0,04	100
ha	-	2.905	24.525	54.057	33.692	14.679	129.858
%	-	2,24	18,89	41,63	25,94	11,30	100
2019 god.	bez zemljišta	< 3 ha	3-20 ha	20-100 ha	100- 1.500 ha	>1.500 ha	ukupno
Broj PG	612	2.486	3.021	1.212	179	3	7.513
%	8,14	33,09	40,22	16,13	2,38	0,04	100
ha	-	2.900	24.548	53.409	33.878	14.660	129.395
%	-	2,24	18,97	41,28	26,18	11,33	100

Kako Agencija za plaćanje u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju vodi evidenciju odnosno upisnik poljoprivrednih gospodarstava, tako smo od nje i zatražili podatke o broju PG-a i površinama koje obrađuju. U zadnje četiri godine ta evidencija je razvrstana u šest kategorija, a slijedom toga možemo ih grupirati u pet značajnih grupacija.

Prva grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva bez zemlje s 8,14 %-tnim udjelom u ukupnom broju PG-a. Tu je zabilježeno značajno smanjenje broja PG-a u odnosu na 2014/2015. godinu, a pogotovo u odnosu na 2010. kada je udio istih iznosio čak 33 % (tad je funkcionirao sustav dohodovne potpore). Ova kategorija poljoprivrednih gospodarstava se u 2019. povećala za 117 PG-a, ali je ostala u nekim stabilnijim okvirima. Tako da možemo reći da se taj broj kreće od 500 – 600 PG-ova. Takva poljoprivredna gospodarstva ne vrednuju se kroz Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020., odnosno opseg proizvodnje takvih PG-a ne odgovara traženim uvjetima za ostvarenje Mjera ruralnog razvoja, tako da više ne postoji razlog za njihovo postojanje, osim kada dolazi do cijepanja većih PG-a radi prilagodbe uvjetima raznih natječaja Mjera RR-a.

Druga grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva od 0 do 20 hektara gdje 73,31 % poljoprivrednih gospodarstava obrađuje 21,21 % poljoprivrednog zemljišta. To su pretežno mješovita gospodarstva koja su samo djelomice orijentirana na tržišnu proizvodnju, a to znači da imaju više organiziranih proizvodnji na gospodarstvu (ratarstvo, stočarstvo, povrtlarstvo ili voćarstvo i prerada,...). Takva gospodarstva teško opstaju samo na vlastitoj proizvodnji, a da nemaju pokojeg člana uposlenog izvan sektora poljoprivrede. To znači da moraju biti fleksibilna, ostvarivati dohodak iz više sektora, a održiva su samo u ovoj kombinaciji ili u maksimalnoj specijalizaciji na vrlo dohodovnim i radno intenzivnim proizvodnjama.

Treća grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva od 20 do 100 hektara gdje 16,13 % poljoprivrednih gospodarstava obrađuje 41,28 % poljoprivrednog zemljišta. To su pretežito specijalizirana gospodarstva s kombiniranim proizvodnjama (ratarstvo, stočarstvo povrćarstvo i voćarstvo) čija je osnovna djelatnost poljoprivreda. Oni su se profilirali u subjekte koji planski proizvode i orijentirani su na tržišnu proizvodnju. U okviru svog poslovanja kombiniraju više oblika proizvodnje što uključuje različite prerade i skladištenja, te ugovaraju svoju proizvodnju s poznatim kupcem i nedvojbeno se lakše snalaze na tržištu.

Četvrta grupacija su poljoprivredna gospodarstva od 100 do 1.500 hektara gdje 2,38 % poljoprivrednih gospodarstava obrađuje 26,18 % poljoprivrednog zemljišta. Takva su gospodarstva pretežno specijalizirana za ratarsku proizvodnju uz koju nerijetko vežu i ostale proizvodnje radi boljeg iskorištenja radne snage, poljoprivrednog zemljišta i gospodarskih objekata za koju su se morala opremiti s modernom i sofisticiranom mehanizacijom i opremom radi pravovremene i kvalitetne obrade svojih površina.

Peta grupacija obuhvaća poljoprivredna gospodarstva s više od 1.500 ha a njih je samo 3 i obrađuju 12,98 % od ukupnog poljoprivrednog zemljišta VSŽ. Ta poljoprivredna

gospodarstva su u pravilu velike tvrtke nastale nakon provedene pretvorbe i privatizacije nakon koje su preuzele obrađivati poljoprivredno zemljište kupljenih PIK-ova i organizacijski posluju kao zasebne tvrtke.

Ono što je pozitivno u primjeni i razvoju poljoprivredne politike je činjenica da ipak ima pokazatelja koji upućuju na okrupnjavanja posjeda i sve veću orijentaciju prema specijaliziranim i organiziranim proizvodnjama (poput šećerne repe, pivarskog ječma, konoplje, itd.) čije se proizvodnje ugovaraju s unaprijed poznatim otkupnim cijenama. Međutim, ostaje i dalje ozbiljan problem većih posjednika zemlje koji isključivo proizvode za tržište koje je svake godine sve nestabilnije i nesigurnije (niske i nestabilne cijene), a nemaju neke vlastite preradbene kapacitete pa ni viziju u kojem smjeru bi trebali ići kada pričamo o stvaranju dodanih vrijednosti jer na ovaj način i dalje ostajemo samo sirovinsko područje s dostatnim skladišnim kapacitetima.

3. RATARSKA PROIZVODNJA

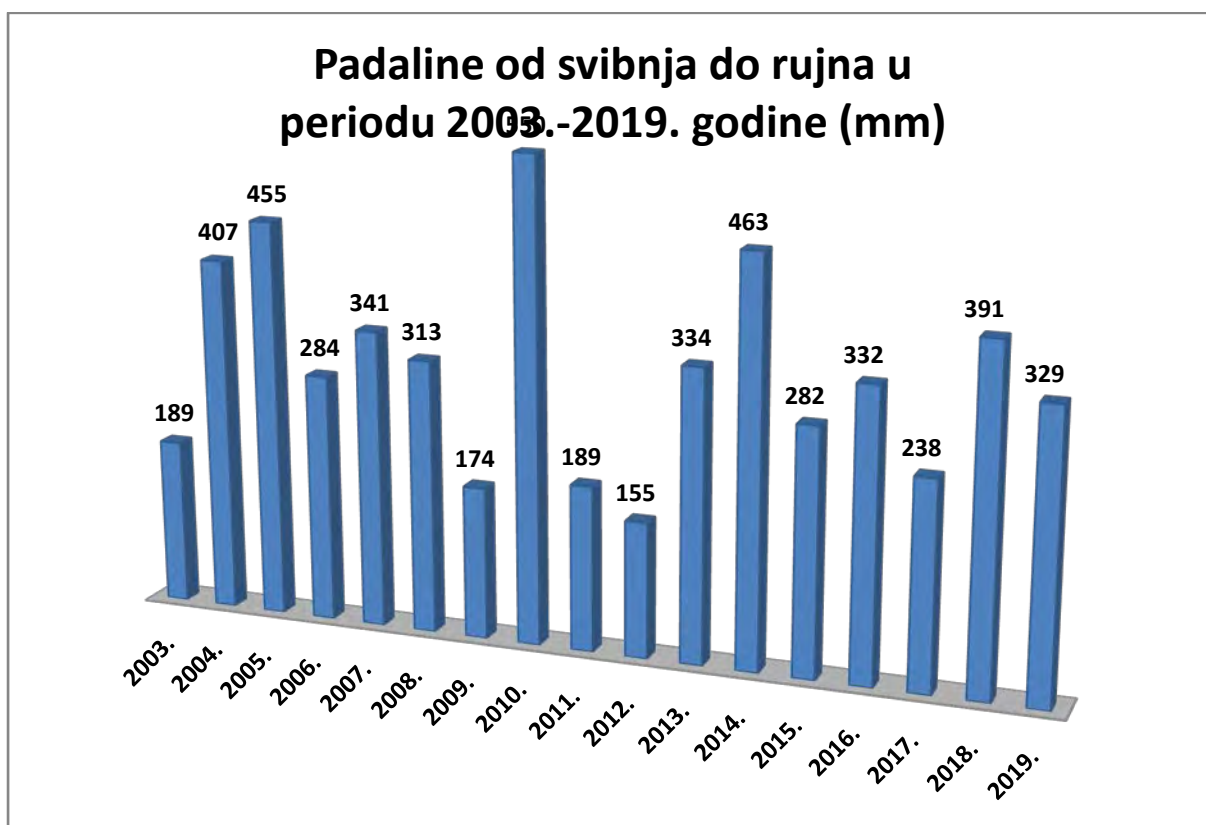
Uz dosljednu primjenu svih agrotehničkih mjera, najznačajniji faktor uspješnosti poljoprivredne proizvodnje na otvorenom su klimatski uvjeti koji vladaju tijekom vegetacije, a i tijekom stadija mirovanja što znači da se isti smatraju presudnim za ostvarenje visokih i stabilnih prinosa odnosno cjelokupne biljne proizvodnje. Pored temperatura koje u našim klimatskim uvjetima često budu ekstremne te na taj način negativno utječu na ostvarenje prinosa, količina padalina i njezin raspored tijekom vegetacijskog razdoblja je najvažniji čimbenik koji određuje stabilne i visoke prinose. Svaka ekstremna odstupanja prethodno nabrojanih čimbenika dovode do smanjenja prinosa, a u nekim slučajevima i do prirodnih nepogoda kada prinosi padnu i ispod 30 % od prosječnih prinosa što je ujedno i uvjet za proglašenje elementarne nepogode.

U tablici koja slijedi prikazani su količina i raspored padalina po mjesecima u zadnjih 10 godina i iz koje se mogu izvući zaključci o pojedinim proizvodnim godinama za ukupnu biljnu proizvodnju. Moramo ovdje naglasiti da prikazane količine padalina po mjesecima ne moraju dati pravu sliku jer ista količina može biti čak i pravilno raspoređena unutar mjeseca, a može pasti i u samo jednom danu ili u samo nekoliko sati. Tako su ovo samo orijentacijski pokazatelji i iz njih se može vidjeti mjesečni raspored padalina za pojedinu godinu i odstupanje od višegodišnjih prosjeka.

Padaline po izvješćima DHMZ - Gradište

mj.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	prosjek (mm)
	32,5	59,9	74,9	36,8	32,4	70,00	29	69	71	27	62	44	50,70
2	5,3	44,7	67,8	30,1	50,7	57,9	35	70,3	71,2	46	66	24	47,41
3	61,4	45,2	50,3	25,3	2,8	84,3	34	45,9	71	44,6	77	20	46,81
4	41,6	19,0	51,3	14,7	89,9	40,6	85,6	24,3	57,6	67,7	30	97	51,60
5	47,1	24,6	98,8	47,8	75,9	117,9	165,1	98,7	29,9	43,1	53	113	76,24
6	111,8	76,8	215,7	37,3	39,3	50,6	34,7	25,8	43,7	41,4	258	94	85,75
7	62,7	35,7	71,1	84,1	16,0	45,3	87	9,5	112,0	70,7	88	87	64,09
8	24,7	36,5	79,8	3,8	2,9	36,8	81,7	45,2	51,1	16,5	54	37	39,16
9	76,4	1,9	84,0	16,2	21,4	83,2	95,2	102,7	95,3	66,3	60	60	63,55
10	41,8	61,0	58,9	28,6	61,9	62,5	6,1	89,9	60,6	56,3	24	26	48,13
11	54,5	57,1	66,1	4,5	45,4	56,8	7,9	57,0	69,3	42,8	41	66	47,36
12	33,9	110,7	72,0	63,4	91,3	36,0	75,5	1,8	2,2	47,0	40	51	52,06
Σ	593,7	573,1	991,3	392,6	529,9	741,9	736,8	640,1	734,9	569,4	853	719	672,97

Analiza priložene tablice gdje su padaline praćene na godišnjoj razini, ali po mjesecima temeljit će se na uspoređivanju padalina u 2019. s desetgodišnjim prosjekom. Vegetacijska 2019. godina po količini padalina je iznad prosječna kao i 2018. te je samo 2010. bilo znatno više od prosjeka i to oko 300 litara. Naime, ako pogledamo raspored po mjesecima vidjet ćemo da su prva 3 mjeseca imala padaline ispod prosjeka za ta tri mjeseca i nisu značajno utjecali na stvaranje zaliha zimske vlage i nisu bitno utjecale na proljetnu sjetvu. Količine padalina u 4. i 5. mjesecu su naprotiv bile veće od prosjeka za taj period, a znamo da su tada najpotrebnije za kvalitetno obavljanje proljetne sjetve i kasnije zadovoljavajuće nicanje. Ove količine padalina nisu prouzročile značajne probleme u samoj sjetvi i nicanju gotovo svih proljetnih kultura. Iznad prosječne padalina su se dogodile i u 6. i 7. Mjesecu i to u tako dobrom rasporedu da nisu stvorile nikakve probleme, a to znači da nije bilo zaostalih površinskih voda u depresijama. Ova količina padalina je bila dostatna da se u nižim dijelovima tla sačuvala vlaga za slijedeći period kada je gotovo svim biljnim vrstama najpotrebnija. Takvi povoljni uvjeti su se pozitivno odrazili na one kulture koje su u tom periodu dozrijevale, a koje su po prinosima, pogotovo pšenica ostvarile dobre rezultate. S druge strane period s iznadprosječnim padalina i dosta visokim temperaturama pogodovao je nesmetanom dozrijevanju žitarica i uljane repice čija žetva je obavljena u optimalnom roku i bez većih zastoja i problema.

Grafikon 2. Prikaz količine padalina prema godinama

Za preostale kulture na poljima slijedi period kada su vegetaciji najpotrebnije padaline, a to je 8. i 9. mjesec. U ta dva mjeseca je pala prosječna količina padalina koja je uz prethodne padaline stvorila gotovo idealne uvjete za stvaranje rekordnih prinosa za sve kulture koje u tom periodu nalijevaju zrno ili povećavaju biljnu masu. U tom periodu su padaline bile dobro raspoređene i ličile su na manje obroke navodnjavanja.

Deveti mjesec, što se tiče padalina posve se uklopio u višegodišnji prosjek, a tad padaline i nisu više tako presudne jer gotovo sve kulture koje su u polju završavaju svoje faze zriobe i elementi prinosa su već odavno formirani.

Klimatski uvjeti u 9.,10. i 11. mjesecu su bili gotovo idealni za skidanje ratarskih kultura i može se reći da je jesen bila jako povoljna za vršidbu suncokreta,soje i kukuruza. Vlaga su bile zadovoljavajuće tako da svi oni koji su vodili računa o vremenu skidanja svojih kultura nisu morali imati dodatne troškove sušenja što je značajno utjecalo na ostvarivanje njihovog dohotka. Vršidba kukuruza je bila uobičajena, što znači da je njeno vrijeme skidanja ovisilo o FAO grupama, a ne o klimatskim uvjetima tako da je na kraju obavljena u zadovoljavajućim uvjetima i što je najvažnije bez pojave aflatoksina.

Šećerna repa 2019. godine dala je prosječne prinose u usporedbi s prethodnim godinama i iznosili su oko 60,00 tona po hektaru. No u usporedbi s 2016. kada je prosječni prinos bio 74,00 tone po hektaru može se reći da je značajno umanjen. Kampanja šećerne repe koja podrazumijeva vađenje i preradu šećerne repe je i ove godine protekla bez značajnijih poteškoća tako da je sav korijen šećerne repe prerađen u najboljim uvjetima i uz najmanje gubitke.

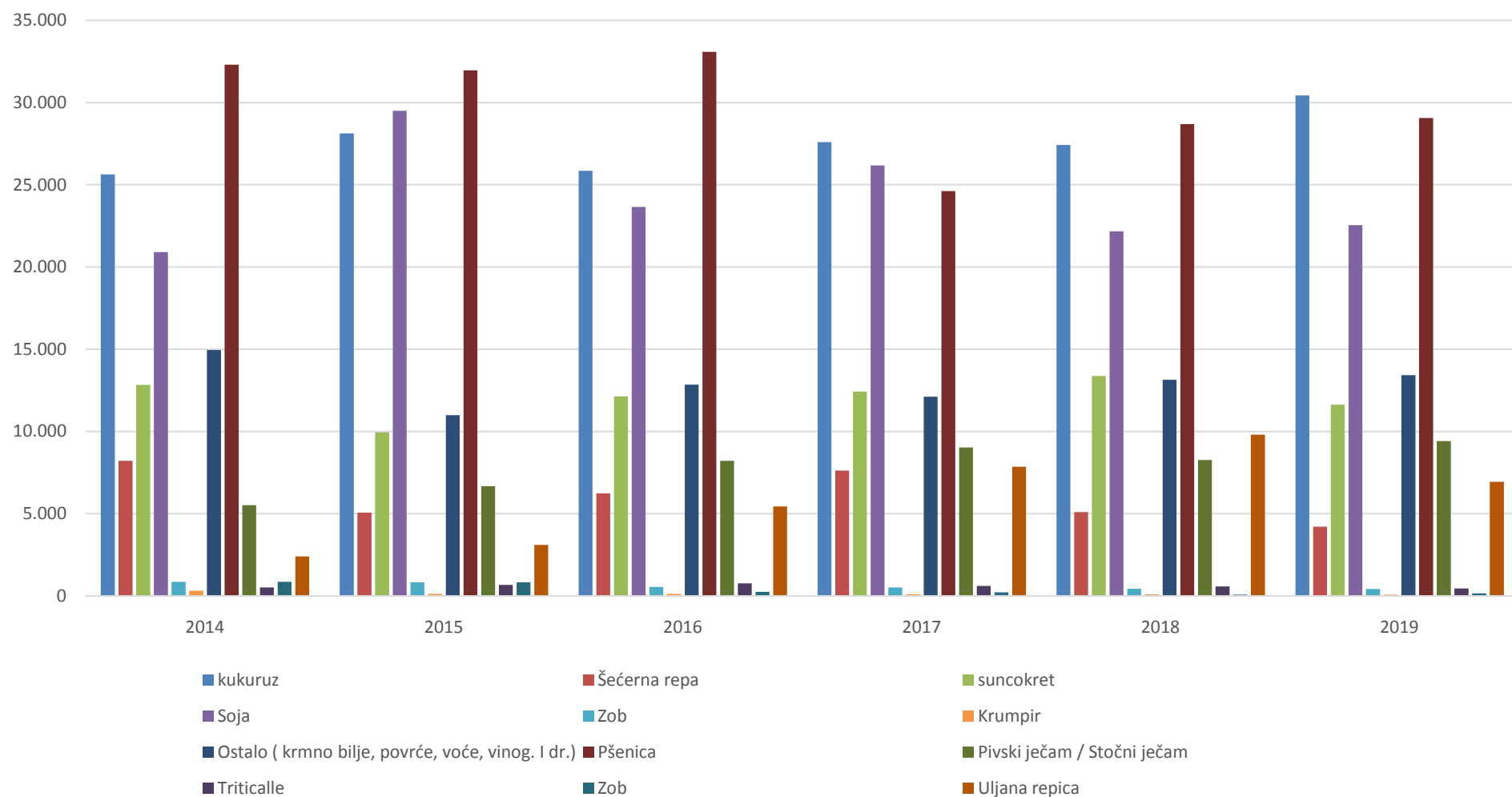
Ono što treba napomenuti je to da se površine pod šećernom repom stalno smanjuju, a jedan od glavnih razloga je cijena otkupa i način obračuna prema digestiji s kojim proizvođači nisu bili zadovoljni. Kao razlog za smanjenje površina pod šećernom repom treba navesti i zahtjevnost proizvodnje jer puno faktora u primjeni agrotehnike utječe na stvaranje visokih i kvalitetnih prinosa.

Kako svake godine dobivamo podatke o zasijanim površinama u sustavu potpora od Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju izrađene su tablice koje slijede. Iz prikaza proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora, može se zaključiti da se ukupna biljna proizvodnja koja je u sustavu potpora zasniva na 123.000 - 129.000 hektara s tim da moramo računati da se oko 20.000 hektara obrađuje izvan sustava potpora zbog neriješenih imovinsko pravnih odnosa ili nevoljkosti vlasnika/korisnika da upisuju male površine poput vrtova,... a sve se vode kao poljoprivredno zemljište. To jednostavno znači da mnogi poljoprivrednici ne mogu dokazati ugovorom o zakupu da obrađuju tu zemlju što je glavni uvjet za dobivanje potpora. A ponovimo, postoji i množina vrtova, malih parcela ili dijelova koje zbog znanih i neznanih razloga nisu obrađene ili jednostavno nisu upisane u ARKOD sustav. Činjenica je da 20.000 ha ne ostvaruje poticaje, a to je za naš prostor više od 40 milijuna kuna godišnje. Jako puno! Zbog toga smo pokrenuli projekte mapiranja korištenjem bespilotnih letjelica te kanimo otkriti sve površine i razloge zbog kojih nisu u funkciji poljoprivredne proizvodnje. Isto tako kanimo trajno spoznati veličinu i trošak nefunkcionalnosti poljskih putova i kanala, te tražeći potpore, kroz nekoliko faza trajno riješiti postojeće probleme.

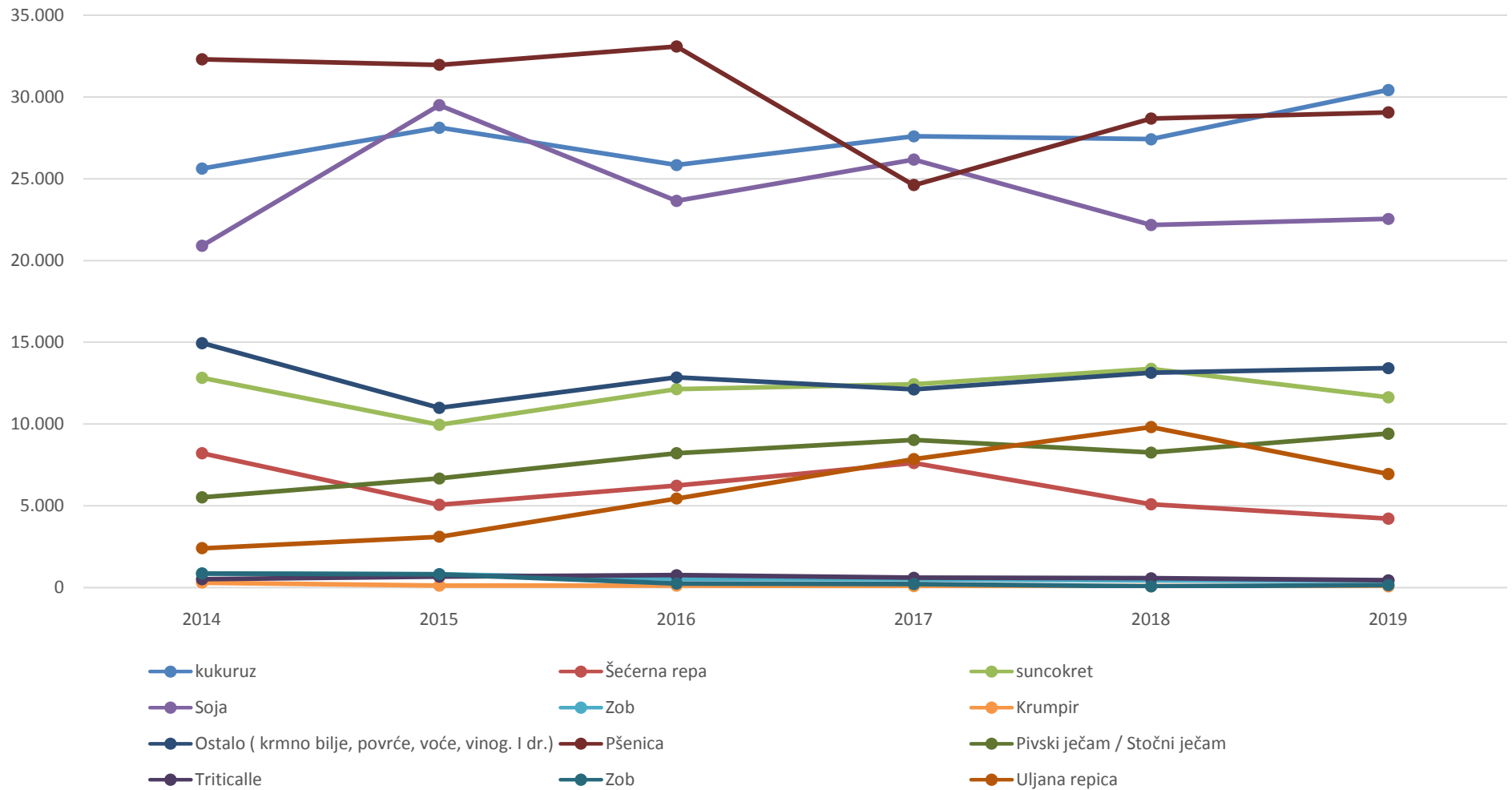
Prikaz strukture proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora

R. Br.	Kulture	Zasijano																	
		2014. godina			2015. godina			2016. godina			2017. godina			2018. godina			2019. godina		
		ha	%	%u uk.	ha	%	%u uk.	ha	%	%u uk.	ha	%	% u uk.	ha	%	% u uk.	ha	%	%u uk.
1.	Kukuruz	25.629	30,62	20,45	28.129	33,25	22,00	25.842	31,75	20,00	27.597	31,88	21,42	27.423	33,54	21,23	30.431	36,78	23,63
2.	Šećerna repa	8.218	9,82	6,56	5.062	5,99	3,96	6.234	7,66	4,82	7.621	8,81	5,92	5.100	6,24	3,94	4.216	5,10	3,27
3.	Suncokret	12.827	15,32	10,24	9.953	11,77	7,78	12.134	14,91	9,39	12.431	14,36	9,65	13.374	16,36	10,35	11.630	14,05	9,03
4.	Soja	20.909	24,98	16,69	29.503	34,88	23,08	23.658	29,07	18,31	26.183	30,25	20,32	22.177	27,13	17,17	22.549	27,25	17,51
5.	Zob	864	1,03	0,69	823	0,97	0,64	545	0,67	0,42	508	0,59	0,39	440	0,54	0,34	420	0,51	0,32
6.	Krumpir	306	0,37	0,24	126	0,14	0,09	121	0,15	0,09	98	0,11	0,07	98	0,12	0,07	76	0,09	0,05
7.	Ostalo /krmno bilje, povrće, voće, vinog. i dr. /	14.954	17,86	11,93	10.993	13,00	8,60	12.854	15,79	9,95	12.119	14,00	9,41	13.138	16,07	10,17	13.419	16,22	10,42
	UKUPNO proljetne	83.707	100		84.589	100		81.388	100		86.557	100		81.750	100		82.741	100	
1.	Pšenica	32.298	77,63	25,77	31.962	73,92	25,00	33.089	69,26	25,61	24.610	58,17	19,09	28.680	60,50	22,20	29.057	63,13	22,56
2.	Pivski ječam	5.523	13,27	4,41	6.676	15,44	5,22	8.221	17,20	6,36	9.029	21,35	7,01	8.260	17,43	6,39	9.418	20,46	7,31
3.	Stočni ječam																		
4.	Triticalle	514	1,24	0,41	671	1,55	0,52	764	1,60	0,59	601	1,42	0,47	570	1,20	0,44	453	0,99	0,35
5.	Zob	864	2,08	0,69	823	1,91	0,64	256	0,54	0,19	217	0,51	0,16	79	0,17	0,06	153	0,33	0,11
6.	Uljana repica	2.406	5,78	1,92	3.104	7,18	2,42	5.446	11,40	4,21	7.850	18,55	6,09	9.814	20,70	7,59	6.943	15,09	5,39
	UKUPNO jesenske	41.605	100		43.236	100		47.776	100		42.307	100	32,82	47.403	100		46.024	100	
	SVEUKUPNO	125.312			127.825			129.164			128.864			129.153			128.765		

Prikaz strukture proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora

Prikaz strukture proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora

Proizvodnja žitarica u ukupnoj strukturi ratarske proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji zauzima najznačajnije mjesto i to s čak 51 % zastupljenosti dok su uljarice zastupljene s 35 %, šećerna repa s 4%, a sve ostalo bilje s 10 %. Odnosi u strukturi sjetve i plodoreda ovise o više čimbenika među kojima je najvažniji cijena robe na tržištu, mogućnost otkupa i skladištenja te rokovi plaćanja, a odnedavno i pravila tzv. Zelenoga plaćanja.

Kada usporedimo podatke prikazane u proteklih šest godina onda se mora primijetiti značajno povećanje zasijanih površina pod sojom (pogotovo 2015. godine) i isto tako značajno povećanje zasijanih površina pod uljanom repicom koja je u promatranom razdoblju s oko 2.400 ha došla 2018. do blizu 10.000, a 2019. se ponovno smanjila na oko 7.000 hektara. Ovo smanjenje površina zasijanih pod uljanom repicom se ponovno vratilo u zasijane površine pod pšenicom ili ječmom tako da se ovaj okvir jesenske sjetve zadržao unutar ove tri kulture. Kao što smo prethodno naveli u 2019. je opet došlo do povećanja zasijanih površina pod pšenicom, ali ne značajno i one sad iznose 29.057 hektara. Razlog ovom povećanju su problemi u tehnologiji proizvodnje uljane repice jer zbog loše agrotehnike izostaju očekivani prinosi pa se poljoprivrednici ponovno okreću proizvodnji pšenice ili ječma bilo stočnog ili pivarskog.

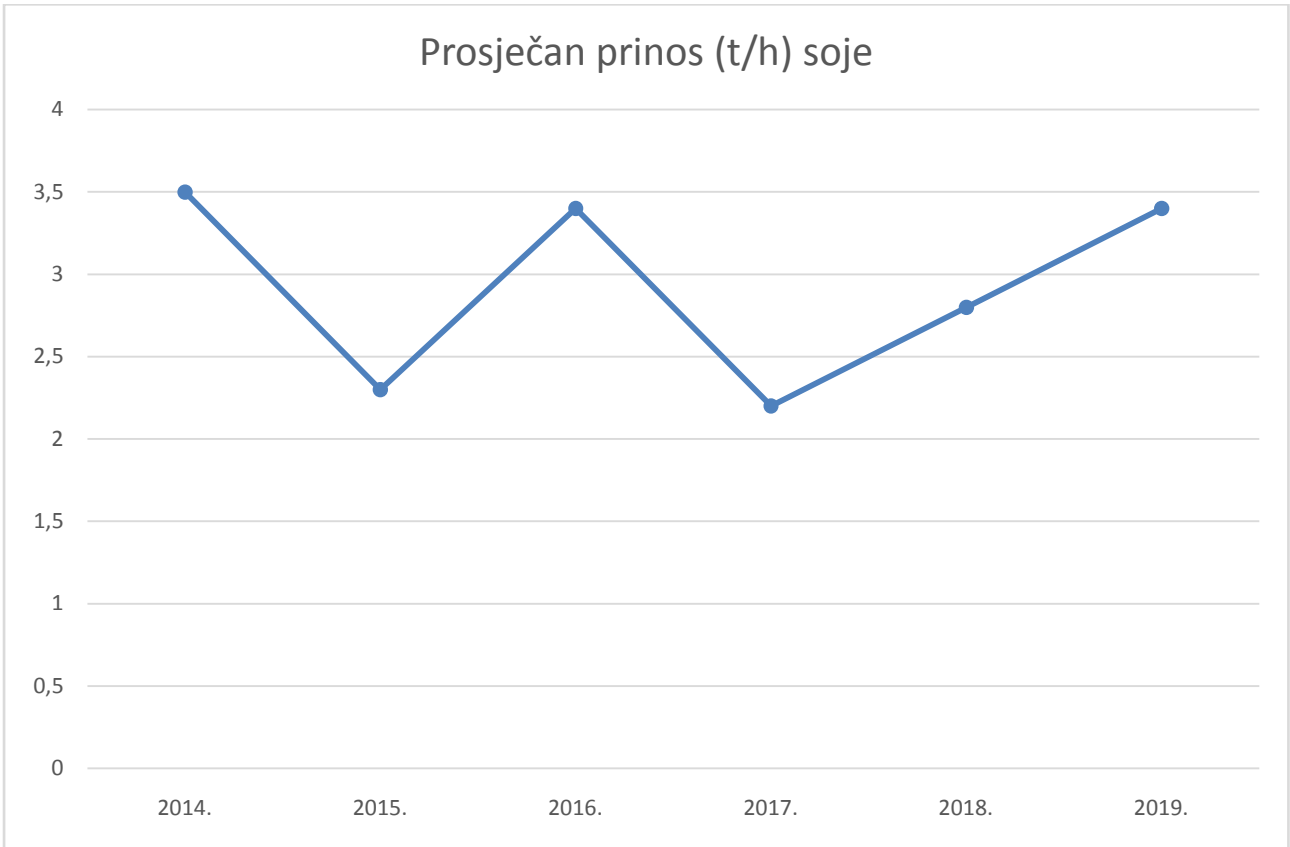
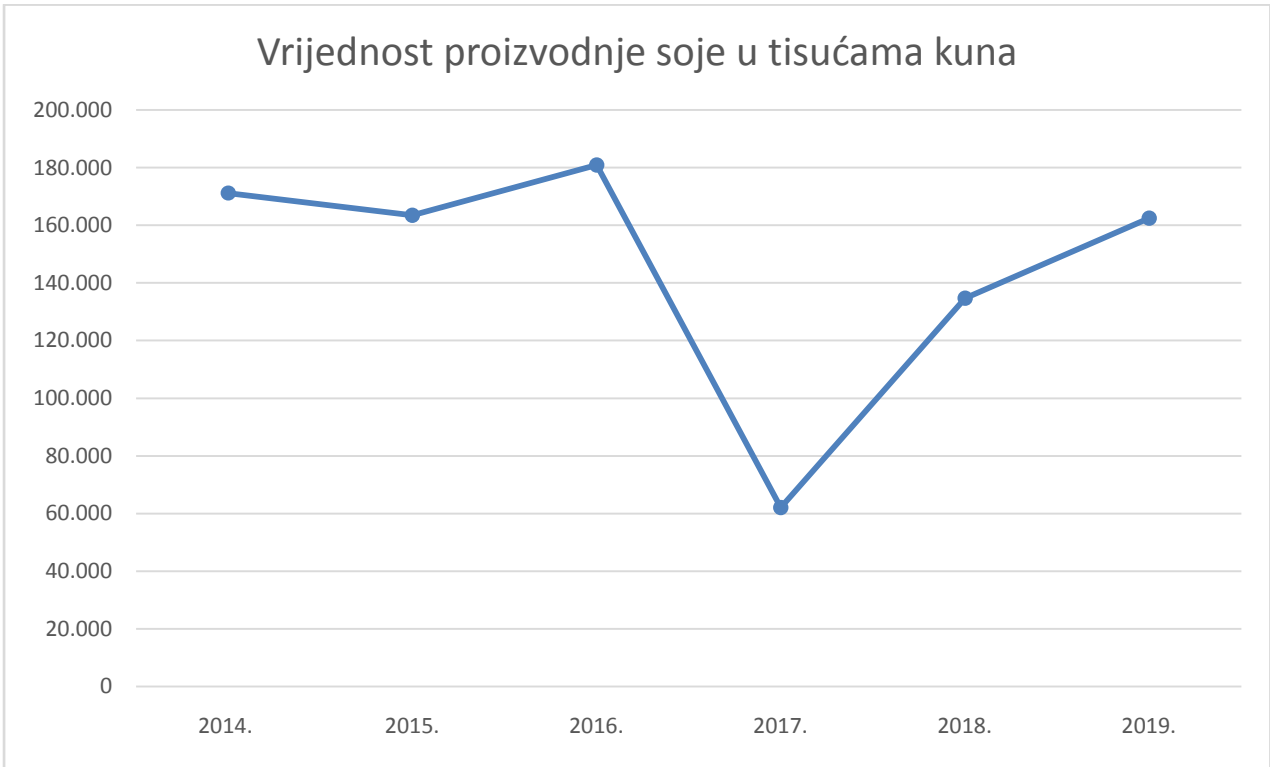
Otkako su 2014. otkupljivači počeli primjenjivati Kodeks o otkupu pšenice i uljarica u kojima su nerealno postavljene klase „kvalitete“ pšenice prema udjelu proteina koje su ujedno i osnova za formiranje cijene, mijenja se tehnologija proizvodnje iste tako da se u ovoj proizvodnji moraju primijeniti gotovo sva pravila struke da bi se ostvarili vrhunski rezultati i proizvela i količina i kvaliteta. Prema tom Kodeksu potrebno je proizvesti sve veće količine I klase čija cijena je možda i zadovoljavajuća, dok je cijena proizvodnje II i III klase značajno manja tako da u tom slučaju nema rentabilnosti proizvodnje, odnosno izostaje dohodak pa se poljoprivredni proizvođači polako preorijentiraju na profitabilnije kulture. Ovaj Kodeks je na kraju poslužio kao dobar alat otkupljivačima da po relativno maloj cijeni otkupe urod pšenice koju kasnije po drugim uvjetima dobro prodaju. Na kraju je ispalo da naši poljoprivrednici sada ne znaju proizvoditi kvalitetnu pšenicu, a prije su znali, dok nije objavljen Kodeks koji nije obavezujući i upitnog je sadržaja pogotovo vezanog za granice pojedinih klasa.

Odnos proljetne sjetve prema jesenskoj je takav da je proljetna sjetva zastupljena s 60-68 %, od ukupnih površina u proizvodnoj godini. Odstupanja koja se događaju u pojedinim godinama nisu značajna, ali na njih najviše utječe tržište odnosno potražnja za pojedinim kulturama ili tržišni viškovi koji isto tako utječu da se te kulture ne siju iduće godine. Jedan od važnih činitelja je i pojava prirodnih nepogoda poput suše ili prekomjernih padalina koje su u zadnje vrijeme postale sve učestalije. Njihova pojava značajno utječe na ostvarivanje prinosa, a samim tim i na zasnivanje proizvodnje u sljedećoj godini.

Pregled proizvodnje jesenskih i proljetnih usjeva te njihova vrijednost(u mil. kuna)

R. br.	Kultura	2014. godina			2015. godina			2016. godina			2017. godina			2018. godina			2019. godina		
		preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)
1.	Pšenica	161.490 5,0	1000	161.490	188.576 5,9	1140	214.976	215.079 6,5	880	189.269	152.582 6,2	1070	163.262	172.080 6,0	1000	172.080	197.587 6,8	1100	217.345
2.	Stočni ječam	22.092	1300	28.719	32.712	1010	33.039	49.326	970	47.846	49.659	980	48.665	46.256	980	45.330	56.508	1200	67.809
3.	Pivski ječam																		
4.	Uljana repica	7.939 3,3	2700	21.435	9.933 3,2	2500	24.832	20.150 3,7	2380	47.957	29.830 3,8	2380	70.995	34.349 3,5	2240	76.941	20.134 2,9	2380	47.918
	Ukupno	191.521		211.644	231.221		272.847	284.555		285.072	232.071		282.922	252.685		294.351	274.229		333.072
1.	Kukuruz	217.846 8,50	800	174.276	182.838 6,5	960	175.524	216.597 8,5	850	184.107	179.380 6,5	1050	188.349	219.384 8,0	940	206.220	240.404 7,9	830	199.535
2.	Šećerna Repa	550.606 67,00	240	132.145	278.410 55,00	230	64.034	461.316 74,00	270	124.555	510.607 67,00	270	137.863	271.218 53,18	212	57.498	252.960 60	230	58.180
3.	Suncokret	41.046 3,2	1800	73.882	32.845 3,3	2430	79.813	36.402 3,0	1700	61.883	43.508 3,5	2100	91.366	45.471 3,4	1800	81.847	40.705 3,5	1900	77.339
4.	Soja	73.181 3,5	2340	171.243	67.857 2,3	2410	163.535	80.437 3,4	2250	180.983	57.602 2,2	2650	152.645	62.095 2,8	2170	134.746	76.666 3,4	2120	162.531
	Ukupno	882.679		551.546	561.950		482.906	794.752		551.528	791.097		570.223	598.168		480.311	610.735		497.585
	SVEUKUPNO			763.190			755.753			836.600			853.145			774.662			830.657

Napomena: Za izračun vrijednosti preuzete proizvodnje za 2019. godinu korištene su aktualne cijene od kolovoza do listopada 2019. godine Tržišno informacijskog sustava u poljoprivredi (TISUP)

Kada analiziramo drugu tablicu Pregled proizvodnje jesenskih i proljetnih usjeva te njihovu vrijednost može se primijetiti da se vrijednosti proizvodnje u promatranom razdoblju kreću od 756 - 853 milijuna kuna i da nema značajnijih pomaka niti u cijenama niti u prinosima što nije dobro. Razlog ovomu stanju nije samo količina proizvedene robe, nego i cijena koja se već niz godina nerealno formira od strane otkupljivača. Naime, kada su prinosi i kvaliteta dobri, primjećuje se pad otkupnih cijena i isplata u više rata. Prethodno navedeno se najbolje očituje u poljoprivrednoj proizvodnji 2016. gdje su cijene svih kultura osim šećerene repe pale, odnosno u pravilu su se formirale tek nakon obavljenog skidanja poljoprivrednih kultura. Kao razlog se navode cijene na europskom tržištu i nedostatak novaca za otkup što i nije prava istina jer se u stvarnosti radi o špekulacijama otkupljivača povezanih s bankama odnosno lobija koji koristi nefunkcionalnost na relaciji: primarni proizvođači-otkupljivači-trgovci-potrošači-javnost, pa to i nadalje ostaje izuzetno velika i odgovorna zadaća kako hrvatske politike tako i primarnih proizvođača i drugih spomenutih sudionika.

Karakteristike poljoprivredne proizvodnje u 2019. godine su relativno dobri prinosi gotovo svih poljoprivrednih kultura osim uljane repice. Raspored padalina po mjesecima koje smo prethodno prezentirali povoljno je utjecao na formiranje dobrih prinosa gotovo svih poljoprivrednih kultura. U tablici se može primijetiti jako malo povećanje otkupnih cijena kod gotovo svih navedenih kultura osim kod kukuruza i soje. Najznačajniji pad otkupnih cijena dogodio se kod kukuruza, pa i soje što ukazuje na prethodno navedeno da kada prinosi budu bolji, cijena padne.

Za proteklu proizvodnu godinu možemo ponovno konstatirati staro pravilo da se cijene gotovo svih poljoprivrednih kultura formiraju nakon skidanja istih kada se ustanove prosječni i stvarni prinosi pa se tek tada „izračuna“ koliko je dovoljno poljoprivredniku da zaradi na pojedinoj kulturi i kada se tu pridoda i ostvareno pravo na potporu. Ovo je naravno pretpostavka koja se prakticira u stvarnosti i ima smisla za neke „otkupljivače“.

U tablicama je isto tako vidljivo da prosječni prinosi variraju i da tu ima dosta prostora za dizanje na višu razinu. Jedan od bitnih razloga za ovakvo stanje u poljoprivrednoj proizvodnji je i nesređeno stanje s vlasništvom i posjedom državnog poljoprivrednog zemljišta, te se iz tog razloga nisu mogli formirati kvalitetni i stabilni poslovni subjekti spremni za investicije i primjene novih tehnologija kako bi pojeftinili proizvodnju, a povećali dobit. Kao razlog manje uspješnosti je i nepostojanje adekvatnih organizacijskih oblika povezivanja proizvođača putem kojih bi stabilizirali poljoprivrednu proizvodnju (zadruga, strojni prstenovi, proizvođačke organizacije, klasteri, itd.), te kroz iste imali sigurniji otkup ili plasman na tržište. Putem bolje organiziranosti više bi se mogli posvetiti samoj proizvodnji i primjeni novih znanja i vještina što se pokazalo kao primjer dobre prakse u susjednim EU zemljama. Mišljenja smo da je to jedini put kojim se treba krenuti odnosno više se posvetiti boljem organiziranju poljoprivrednih proizvođača da bi bili konkurentni na tržištu kako u Republici Hrvatskoj tako i na EU tržištu.

Uz činjenicu da svake godine cijene repromaterijala rastu, a cijene otkupa su nestabilne odnosno učestalo variraju, mora se reći da već dugi niz godina izostaje stabilno ostvarenje dohotka na gospodarstvu što presudno utječe na razvoj i opstanak ruralnoga prostora. Odras tih činjenica najbolje se vidi u drastičnom raseljavanju ruralnoga prostora koji ne osigurava trajnije zaposlenje i opstanak mladim generacijama.

4. POVRTLARSKA PROIZVODNJA

Poljoprivredna proizvodnja je vrlo značajna gospodarska djelatnost u našoj županiji i zasigurno može predstavljati jedan od temelja razvoja gospodarstva. No, kada pobliže analiziramo strukturu zasijanih površina vidjet ćemo da određenim segmentima poljoprivredne proizvodnje, poput povrtlarstva, do sada nije poklonjena dovoljna pozornost.

Povrtlarska proizvodnja, pored upotrebe suvremene poljoprivredne mehanizacije, tehnologije i znanja, zahtjeva znatno više radne snage nego što je to kod ratarskih kultura. Proizvodnja povrća je najintenzivnija grana biljne proizvodnje u pogledu ostvarivanja prihoda po jedinici površine. Dovoljno je usporediti samo proizvodnju sa jednog hektara povrća na otvorenom u odnosu na istu površinu neke ratarske kulture pa će se vidjeti da prihod višestruko ide u korist povrća, a da ne govorimo o razlici između uzgoja povrća u zaštićenim prostorima (staklenici, plastenici) i ratarske proizvodnje.

Potrebno je stoga poduzeti korake kako bi se proizvođači (prije svega obiteljska poljoprivredna gospodarstva) okrenuli dohodovnijim poljoprivrednim kulturama uz primjenu novih tehnologija i tako povećali svoju zaposlenost, prinos i osigurali veću dohodovnost vlastite proizvodnje.

S obzirom da se zanemarivo male površine nalaze pod zaštićenim prostorima potrebno je ovu proizvodnju usmjeriti u proširenje i opremanje kapaciteta u proizvodnji povrća. Isto tako je posebno važno stalnom edukacijom pružiti proizvođačima nova saznanja o suvremenijim tehnologijama proizvodnje povrća (plastenička, staklenička, hidroponska proizvodnja), te im pomoći postizanju konkurentnosti i sposobnosti odgovora zahtjevima kako domaćeg tako i inozemnog tržišta.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Vukovarsko – srijemskoj županiji u 2019. godini 1.705,96 ha nalazi se pod povrtlarskim kulturama namijenjenih tržištu.

Iz podataka predloženih u tablici koja slijedi uočljiva se pad broja hektara pod nasadom prijavljenih povrtlarskih kultura. Uzrok pada je značajno smanjenje površina kukuruza šećerca i graška, a dijelom i promijenjene u sistematizaciji poljoprivrednih kultura APPRRR.

Uzroci čega su teško pozicioniranje na tržištu, teško prihvaćanje i odluka poljoprivrednika da se odmaknu od tradicionalne ratarske proizvodnje i realno gledajući (u nekim dijelovima županije) teško dostupna količina vode potrebna za navodnjavanje većih poljoprivrednih površina.

S tim u vezi Županija je, osim SJN Sopot i Blata-Cerna koji su izgrađeni, pripremila i aplicirala za natječaj APPRRR operacije 4.3.1. Investicije u infrastrukturu javnog navodnjavanja, u provedbi mjere M04 Ulaganja u fizičku imovinu, Podmjera 4.3. Potpora ulaganja u infrastrukturu vezano uz razvoj, modernizaciju i prilagodbu poljoprivrede i šumarstva iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., još dva projekta SJN Lipovac (cca 800 ha) i SJN Ervenica (cca 730 ha) čija se provedba natječaja za izradnju kao i početak gradnje očekuje u 2020. godini.

Proizvodnja češnjaka u stalnom je porastu u odnosu na prijašnje godine, ponajviše zahvaljujući projektu potpore u sadnom materijalu, pa je tako u 2013. godini zasađeno 14,3 ha češnjaka, a u 2019. godini 90 ha. Kroz projekt dodjele sadnog materijala češnjaka korisnicima je olakšan prijelaz s ratarskih kultura na povrćarstvo. Nadalje, aktivnosti koje su se provodile u smjeru povećanja proizvodnje potaknule su rješavanje problema vezanih uz sortiment. Naime, u RH nije bilo moguće kupiti certificirani sadni materijal češnjaka, pa se iz tog razloga pokrenuo postupak zaštite sorte. Udruga „Češnjak“ uz suradnju Agronomskog fakulteta u Zagrebu zaštitila je sortu kao čuvanu sortu pod imenom Cerićki ozimi i na taj način omogućila proizvođačima ujednačenu proizvodnju. Slijedila ju je sorta Šokac, i sada naši proizvođači na raspolaganju imaju dvije domaće sorte češnjaka.

Educiranje proizvođača pokazalo se neophodno te je održan niz radionica na kojima je bilo riječi o zaštiti bilja, suzbijanju štetnika te same berbe ili žetve, odnosno adaptacije postojećih strojeva. Svi predavači uvijek su stručne osobe.

Županija je uključena i u poticanje proizvodnje zelenog niskog graha, tako da su s OPG-ima koji žele proizvoditi ovaj naš grah potpisani Ugovori o poslovnoj suradnji te su primili potrebne količine graha za početak uzgoja. Zbog niskih prinosa u 2018. i 2019. godini i nisu potpisivani novi ugovori.

Također je jako bitno napomenuti i značajne površine nasada šparoge (oko 140 ha), koja je na našem području do nedavno bila gotovo nepoznata kultura. Ova proizvodnja pokazala se vrlo uspješnom i potakla dio proizvođača na osnivanje zadruge Vinkovačka šparoga, a u potporu njezinom osnivanju i radu uključena je i Županija.

Za proizvodnju šparoge interes, unatoč značajnim početnim ulaganjima, pokazao velik broj poljoprivrednika, tako da je veličina podignutih nasada nadmašila očekivanja.

Svoju neupitnu kvalitetu šparoga zadrugara Vinkovačke šparoge dokazala je i na zahtjevnom Njemačkom tržištu, na koje je izvezen jedan dio proizvodnje.

Dosadašnji uspjeh i zadovoljstvo postignutim daje naslutiti da će se nasadi i dalje povećavati.

Pregled proizvodnje povrtlarskih kultura u razdoblju 2010. - 2019. godine

r br	kultura	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
		god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)	god. (ha)
		broj korisnika poticaja									
		191	749		1.061		1.792				1.569
1.	artičoka	-	-	-	-	-	3,77	-	-	-	-
2.	batat	-	-	-	-	-	0,22	0,56	10,79	10,33	12,44
3.	blitva	0,04	0,01	0,33	-	-	0,09	-	0,15		-
4.	buča						53,94	11,27	12,22	7,82	9,09
5.	bundeva						7,94	16,63	8,52	9,50	8,08
6.	bijeli korijen						0,61	-			-
7.	bob	0,007	-	-	-	-	3,02	-			-
8.	brokula	-	-	0,62	5,00	0,90	2,28	1,17	0,18	0,13	0,16
9.	bundeva šećerka						2,13	0,43	1,12	0,21	0,6
10.	cikla	3,39	34,97	15,28	4,20	24,95	10,83	0,60	1,13	0,27	1,57
11.	celer	-	-	-	-	-	2,06	0,34	0,44	0,63	3,61
12.	cvjetača	-	5,59	2,94	2,15	8,45	5,73	8,50	6,56	27,75	11,38
13.	češnjak	0,14	0,19	2,01	14,30	16,37	22,50	38,48	58,80	91,23	90,37
14.	čičoka							7,31		1,44	-
15.	dinje	-	7,88	10,58	4,78	3,40	13,20	5,48	11,71	12,47	9,9
16.	grah	34,50	34,62	70,03	73,54	165,16	279,60	347,38	178,93	196,86	129,35
17.	grašak	191,58	339,17	380,52	368,77	360,24	286,60	142,21	282,05	207,72	254,83
18.	kelj	-	7,90	8,59	10,53	8,17	11,48	11,39	8,04	10,78	10,05
19.	hren	-	-	-	-	0,35	4,05	-			-
20.	kopar							2,25	1,63	16,14	-
21.	kelj pupčar	-	0,35	-	-	-	-	-	0,35	1,99	0,21
22.	komorač	-	-	0,45	-	-	-	-	0,60		-
23.	korabica	-	-	0,09	-	-	-	-	0,07		-
24.	krastavci i kornišoni	5,21	0,94	0,64	1,11	0,94	0,99	3,63	1,79	1,15	1,46

r br	kultura	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
		god.	god.	god.	god.	god.	god.	god.	god.	god.	god.
		(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)
		broj korisnika poticaja									
		191	749		1.061		1.792				1.569
25.	kukuruz šećerac	-	186,69	72,55	160,72	161,76	193,92	220,84	264,87	146,79	166,10
26.	kupus	69,70	80,10	45,46	78,23	83,32	90,55	88,13	94,41	75,97	101,78
27.	lubenice	167,91	152,77	124,74	163,12	152,15	124,55	189,99	204,69	178,94	156,93
28.	luk	353,54	433,04	353,56	269,35	305,11	367,93	309,93	254,40	238,99	234,54
29.	mahune	-	0,10	0,05	-	0,14	-	-			-
30.	krumpir	135,96	121,55	168,78	264,69	306,95	126,91	121,44	98,22	98,45	75,66
31.	mrkva	4,23	94,15	106,35	68,05	54,18	38,86	54,51	68,23	38,94	43,19
32.	paprika	24,05	34,17	27,06	34,23	30,63	47,48	36,48	36,15	35,88	33,50
33.	pastrnjak	1,65	0,42	0,60	-	0,58	1,42	0,25	0,97	2,32	1,23
34.	patlidžan	-	3,74	1,37	1,91	1,28	2,31	1,42	1,19	0,85	0,38
35.	peršin	5,42	3,34	2,52	1,90	2,95	4,51	2,92	3,83	3,04	4,79
36.	poriluk	4,38	16,15	0,17	13,20	0,15	13,93	4,85	26,91	15,91	18,3
37.	rajčica	8,53	8,19	5,27	5,15	6,15	8,18	10,51	7,88	6,08	6,09
38.	ricula							0,56	0,67	0,13	-
39.	salata	-	0,10	0,10	-	1,82	0,81	0,80	0,67	0,61	2,25
40.	špinat	-	0,29	0,54	-	-	0,11	0,26	0,13	0,37	0,36
41.	šparoge	-	-	-	-	-	44,7	81,36	119,41	126,72	140,06
42.	tikva	1,79	3,50	1,26	6,87	17,19	-	-	69,15	51,24	-
43.	tikvice	2,90	2,94	2,43	1,50	18,56	30,26	28,02			27,93
44.	tikva uljarica	-	-	-	-	-	41,40	75,19	114,89	42,78	22,79
45.	miješani nasad povrća	-	24,66	103,96	110,69	117,33	-	134,15	110,83		126,98
46.	ostalo povrće	49,73	85,49	264,42	60,20	91,97	-	-			-
47.	kućni vrt	-	-	-	-	-	123,64	-			-
	UKUPNO	1.064,66	1.683,01	1.773,27	1.724,18	1.941,15	1.972,51	1.958,68	2.062,58	1660,43	1705,96

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

5. VOĆARSKA PROIZVODNJA

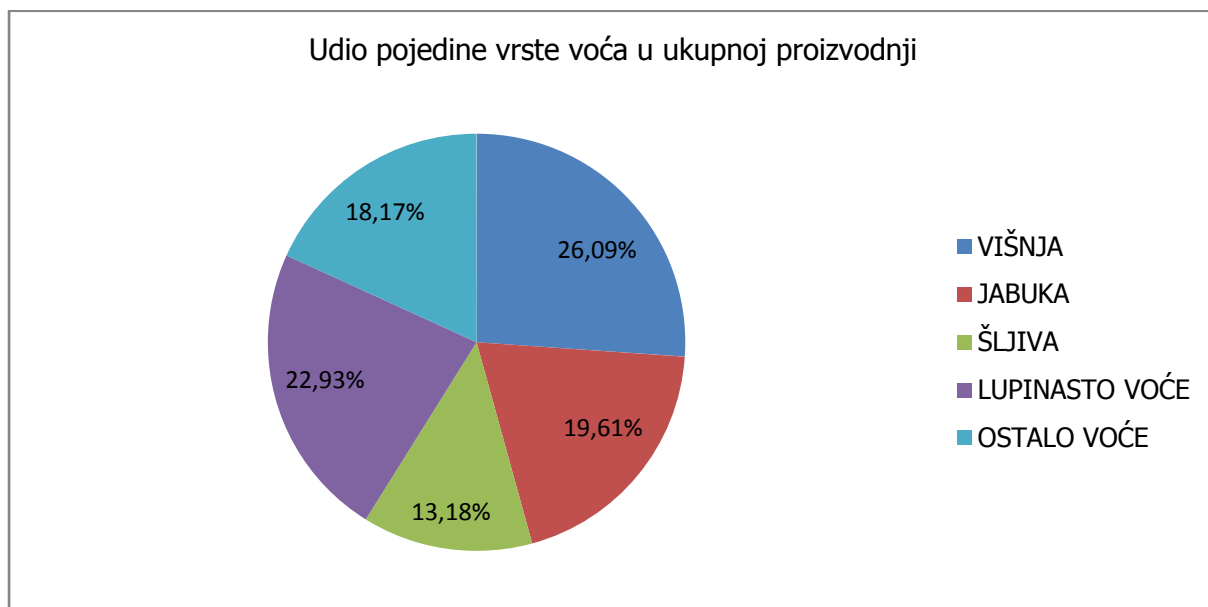
Pod višegodišnjim nasadima voća u intenzivnoj proizvodnji u Vukovarsko-srijemskoj županiji, prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, ukupno je 1.929,94 ha. U odnosu na prošlu godinu vidljivo je povećanje uzgoja voća za 123,73 ha. Vodeća vrsta u uzgoju je višnja, čije površine se tijekom 2019. godine nisu znatno mijenjale. U odnosu na 2018. godinu površine pod višnjom povećane su za dodatnih 12,48 ha. Jabuka je druga voćna vrsta prema zastupljenosti u intenzivnom uzgoju voća, čije površine su tijekom godine smanjene za 6,51 ha. Na trećem mjestu šljivu je zamijenila lijeska, čiji se uzgoj znatno povećava iz godine u godinu. Površine pod lijeskom tijekom 2019. godine povećane su za 59,01 ha.

Pregled višegodišnjih nasada po voćnim vrstama u ha

Vrsta	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
aronija	-	-	-	-	14,80	16,88	17,03
badem	0,50	0,28	1,23	1,22	2,01	3,86	2,91
breskva	78,92	65,97	68,97	66,19	50,49	55,37	53,59
dunja	1,2	2,14	0,65	3,86	4,84	5,96	9,74
jabuka	515,64	452,69	468,89	416,69	368,14	385,08	378,57
jagoda	1,52	2,22	2,13	4,14	6,95	5,36	3,16
kruška	42,96	34,47	39,62	28,27	37,46	35,30	54,08
kupina	3,25	3,44	3,59	3,03	3,11	3,24	3,24
lijeska	71,76	67,84	85,43	103,81	150,87	197,55	256,56
malina	1,86	0,60	1,86	0,44	2,01	1,90	8,60
marelica	24,34	26,15	23,01	21,79	20,30	20,17	17,45
miješano	96,14	109,70	127,02	145,93	134,74	141,83	153,23
nektarine	13,31	8,66	7,02	6,35	5,96	5,83	4,18
orah	88,16	59,26	111,24	122,22	163,26	161,58	186,06
ostalo	37,34	58,35	-	12,86	6,47	7,64	6,19
ribiz	1,48	-	-	-	-	-	-
šipak	0,50	0,18	0,21	-	0,58	2,77	9,03
šljiva	343,68	306,15	288,19	270,13	266,65	256,58	254,44
trešnja	7,76	4,42	7,00	7,89	7,89	8,20	8,29
višnja	304,28	309,41	317,27	297,17	449,96	491,11	503,59
Ukupno	1.634,60	1.511,93	1.553,33	1.511,99	1.696,49	1.806,21	1.929,94

Izvor: APPRRR, na dan 31.12.2019.

Udio višnje u ukupnom uzgoju voća iznosi 26,09%, udio jabuke je 19,61%, dok udio šljive iznosi 13,18% od ukupnog intenzivnog uzgoja voća. Povećan je udio lijeske sa 10,93% na 13,29%. Zajedno sa orahom, nasadi lijeske čine 22,93% od ukupnih površina voćnjaka.

Najveći dio površina pod voćnim vrstama u posjedu je obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, čak 1.120,66 ha, što iznosi 58,06%. Gospodarstva registrirana kao obrti proizvode voće na 178,77 ha, što iznosi 9,26% od ukupnih površina pod voćem, dok je u posjedu trgovačkih društava 600,14 ha, odnosno 31,09%. Zadruga imaju svega 25,96 ha voćnjaka, što je 1,34%.

Pregled površina prema tipu poljoprivrednih gospodarstava

PG prema tipu	Površina (ha) pod voćnim vrstama 2018.	Površina (ha) pod voćnim vrstama 2019.
OPG	1.071,08	1.120,66
OBRT	152,72	178,77
TRGOVAČKO DRUŠTVO	550,27	600,14
ZADRUGA	27,05	25,96
OSTALI	5,09	4,41
UKUPNO	1.806,21	1.929,94

Izvor: APPRRR na dan 31.12.2019.

Najveći nasadi voća nalaze se na području grada Vinkovaca, a najveći dio tih nasada u vlasništvu je Vinke d.d. Vinka je naš najveći proizvođač višnje, pa od ukupnih površina pod višnjom u vlasništvu Vinke je čak 62%. Osim višnje, Vinka ima i veće nasade jabuka, u čemu od ukupne površine pod jabukom Vinka ima 24,33% proizvodnje. Veći nasadi voćnjaka nalaze se i na području grada Vukovara, 179,80 ha, te na području općine Tovarnik, 126,16 ha, i općine Jarmina, 123,02 ha.

Pregled površina pod voćnjacima po Gradovima i Općinama prema vrsti PG-a

GRAD/ OPĆINA	OPG/ha	OBRT/ha	TRG.DRU Š./ ha	ZADRUG A/ ha	OSTALI/h a	UKUPNO/ ha
Andrijaševci	19,45	0,34				19,79
Babina Greda	32,03		2,26			34,29
Bogdanovci	22,90					22,90
Borovo	14,97					14,97
Bošnjaci	32,12	17,28	0,80			50,20
Cerna	27,87	5,26	2,95			36,08
Drenovci	112,85	0,47	1,18		0,83	115,33
Gradište	25,99					25,99
Gunja	9,80	0,08				9,88
Ilok	52,07	23,14	2,79		1,37	79,37
Ivankovo	28,16	23,98				52,14
Jarmina	123,02					123,02
Lovas	15,43	1,62	2,53	2,27		21,85
Markušica	7,65	0,24				7,89
Negoslavci	4,34					4,34
Nijemci	19,68	4,45	2,72			26,85
Nuštar	21,27	1,30				22,57
Otok	50,38	7,46				57,84
Privlaka	11,50					11,50
Stari Jankovci	22,05					22,05
Stari Mikanovci	17,21	0,71	0,16			18,08

Štitar	2,44					2,44
Tompojevci	32,93					32,93
Tordinci	12,55	0,08				12,63
Tovarnik	52,59	0,36	59,81	13,40		126,16
Trpinja	28,40					28,40
Vinkovci	91,25	3,40	483,29		1,90	579,84
Vođinci	37,49	55,75				93,24
Vrbanja	32,16	6,82	0,19	2,23		41,40
Vukovar	113,68	22,20	39,21	4,71		179,80
Županja	46,43	3,83	2,25	3,35	0,31	56,17

Izvor: APPRRR na dan 31.12.2019.

Proizvodnjom višnje bavi se još 49 poljoprivrednih gospodarstava, a prosječna proizvodnja po gospodarstvu iznosi 3,89 ha. Osim na području Vinkovaca, višnja se najviše uzgaja na području općina Drenovci i Tovarnik, dok je nasada jabuke najviše na području općina Jarmina i Vođinci, te na području gradova Vukovar i Ilok. Nasade jabuka ima čak 100 poljoprivrednih gospodarstava, što je u prosjeku 3,78 ha po poljoprivrednom gospodarstvu. Šest proizvođača jabuka s područja županije članovi su proizvođačke organizacije „PZ JabukaHR“, koji svoje nasade imaju na 88 ha. Nasadi jabuke su većim dijelom zaštićeni protugradnim mrežama i imaju sustave navodnjavanja. Godišnja proizvodnja jabuke na području Vukovarsko-srijemske županije kreće se oko 16.000 tona, no za skladištenje i čuvanje kako jabuke, tako i voća općenito, adekvatnih skladišnih kapaciteta na području županije nema. Šljiva se, osim u Vinkovcima, najviše uzgaja na području općina Tovarnik i Županja, no prosječna površina nasada po jednom gospodarstvu iznosi svega 0,65 ha. Za razliku od višnje, jabuke i lijeske, nasadi šljiva su većinom stari, a mnogi i zanemareni. Nove nasade lijeske podiglo je čak 37 novih PG-a, a prosječna površina po jednom gospodarstvu sad iznosi 1,61 ha. Najveće površine pod lijeskom nalaze se na području gradova Vinkovci i Vukovar, te na području općina Drenovci i Tovarnik.

Pregled voćnih vrsta po gradovima/općinama

Grad/Općina	Višnja		Jabuka		Šljiva		Lijeska	
	Površina (ha)	broj gosp.	Površina (ha)	broj gosp.	Površina (ha)	broj gosp.	Površina (ha)	broj gosp.
Andrijaševci	0,36	1	1,07	1	1,23	3	9,22	7
Babina Greda	0,76	1	1,61	1	10,50	29	0,94	1
Bogdanovci	-	-	0,61	2	0,70	3	8,20	4
Borovo	4,54	1	-	-	3,30	8	4,73	3
Bošnjaci	-	-	2,31	2	11,87	20	2,84	3
Cerna	-	-	8,25	3	8,29	8	8,66	4
Drenovci	53,45	5	11,37	6	15,98	34	16,42	5
Gradište	-	-	-	-	6,17	19	2,89	4
Gunja	-	-	0,47	1	1,96	7	1,84	1
Ilok	2,11	3	29,07	15	4,02	17	6,76	7
Ivankovo	2,06	1	9,13	5	3,64	11	13,84	6
Jarmina	16,55	9	62,05	10	8,93	7	10,42	5
Lovas	-	-	3,41	2	1,09	4	7,24	8
Markušica	-	-	1,50	1	0,70	7	0,32	1
Negoslavci	-	-	-	-	0,69	2	-	-
Nijemci	2,11	1	9,28	4	0,70	5	3,26	2
Nuštar	-	-	3,68	3	8,56	19	1,92	2
Otok	12,35	5	1,33	1	8,58	15	13,07	9
Privlaka	3,49	2	-	-	1,75	5	1,05	1
Stari Jankovci	5,95	2	3,26	2	1,35	9	3,57	4

Stari Mikanovci	4,03	1	0,15	1	6,02	15	2,32	3
Štitar	-	-	-	-	0,73	3	-	-
Tompojevci	5,42	2	-	-	0,75	2	2,40	3
Tordinci	4,14	1	0,08	1	0,23	2	2,31	2
Tovarnik	37,05	1	11,28	8	30,88	17	16,72	16
Trpinja	2,17	1	3,75	3	5,18	13	7,16	3
Vinkovci	320,42	4	105,15	9	60,73	23	52,96	17
Vodinci	-	-	58,52	5	9,57	12	4,11	5
Vrbanja	-	-	5,57	1	5,94	14	8,27	2
Vukovar	20,85	8	44,77	11	9,60	17	40,80	18
Županja	5,78	1	0,84	2	24,80	39	2,32	3
UKUPNO	503,59	50	378,51	100	254,44	389	256,56	159

Izvor: APPRRR na dan 31.12.2019.

Klimatski uvjeti su i u 2019. bili nepovoljni, pa je tako svibanj prema DHMZ-u bio najhladniji u posljednjih 30 godina. Prosječna dnevna temperatura zraka iznosila je 13°C, a tijekom svibnja pala je i znatna količina oborina, što je utjecalo na to da smo imali samo 60% od prosječnog osunčavanja. Ovakvi klimatski uvjeti utjecali su i na povećanu uporabu sredstava za zaštitu bilja, ali i na urod ranog voća, koji je izostao ili bio smanjen. Urod voća koje dozrijeva od kolovoza do jeseni, pa tako i jabuke i šljive, bio je dobar.

Upravo su nepovoljni klimatski uvjeti, niske otkupne cijene jabuka u trenutku berbe, nedostatak radne snage, nedostatni kapaciteti za skladištenje voća, povećanje troškova proizvodnje, te pad dohodovnosti u voćarstvu potaknuli Ministarstvo poljoprivrede da donese „Program potpore za proizvođače jabuka za 2019. godinu“ u ukupnom iznosu od 20 milijuna kuna, čiji cilj je bio provedba aktivnosti koje doprinose sprječavanju širenja bolesti i nastanka dugoročnih šteta uslijed izvanrednih vremenskih okolnosti, te održavanja površina pod trajnim nasadima u dobrom proizvodnom stanju. Iz svih spomenutih razloga proteklih godina veliki broj otpalih plodova ostajao je na tlu, što je predstavljalo potencijalni rizik u razvoju i širenju štetnih organizama, a kako je svako uklanjanje otpalih plodova i održavanje voćnjaka dodatni trošak za proizvođače, Ministarstvo je upravo ovim Programom pomoglo proizvođače jabuka ali i utjecalo na održavanje nasada u dobrom proizvodnom stanju. Korisnici potpore bili su proizvođači jabuka koji su upisani u Upisnik poljoprivrednika za površine na kojima proizvode jabuke i koje su upisane u ARKOD sustav Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

6. VINOGRADARSKA PROIZVODNJA

Prema podacima iz Vinogradarskog registra Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Vukovarsko – srijemskoj županiji ima 1.241 vinograd ukupne površine 1.631,95 ha, a vinogradarstvom se bavi 521 gospodarstvo. Prosječna površina vinograda po jednom poljoprivrednom gospodarstvu iznosi 3,13 ha. Tijekom 2019. godine iskrčeno je 16 ARKOD parcela, odnosno 20,44 ha vinograda, što zbog starosti i obnove, a što zbog zamjene sorti. Površine pod vinogradima se značajno ne mijenjaju, kao ni broj gospodarstava koji se bave vinogradarstvom.

Pregled nasada vinove loze, u ha:

VRSTA/ GODINA	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
vinova loza	1.624,53	1.619,46	1.585,29	1.654,92	1.598,72	1.533,75	1.625,86	1.631,95

Izvor: APPRRR, na dan 31.12.2019.

Najveće površine vinograda nalaze se na području Iloka, 74,12%, gdje je 830 ARKOD parcela površine 1.209,59 ha. Uz Ilok vinogradarstvom se bave i poljoprivredna gospodarstva u susjednim mjestima, pa je tako u Šaregradu 77,57 ha vinograda, u Bapskoj 60,83 ha, u Lovasu 54,93 ha, te u Opatovcu 41,57 ha vinograda. Vukovar, zajedno sa Sotinom, ima 48 ARKOD parcela površine 142,09 ha, što iznosi 8,7 % od ukupnih površina pod vinogradima. Isto tako, iz donje tablice vidimo da su gotovo polovica od ukupnih poljoprivrednih površina u Iloku vinogradi, točnije 44,95 %. U Vukovaru je udio vinograda u ukupnim poljoprivrednim površinama daleko manji, te ovdje iznosi 4,31 %.

Pregled površina pod vinogradima po općinama, gradovima i naseljima u Vukovarsko-srijemskoj županiji:

NAZIV OPĆINE/GRADA	NAZIV NASELJA	VINOGRADI		ISKRČENI VINOGRADI		UKUPNO	
		Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Ukupan broj ARKOD parcela	Ukupna površina ARKOD parcela (ha)
BOGDANOVCI	Svinjarevci	5	0,91	0	0,00	712	1.057,39
BOROVO	Borovo	2	0,21	0	0,00	1.036	1.718,97
GRADIŠTE	Gradište	2	0,12	0	0,00	1.717	3.449,40
ILOK	Bapska	119	60,83	0	0,00	1.381	1.677,73
ILOK	Ilok	830	1.209,59	12	10,19	2.279	2.691,17
ILOK	Mohovo	16	9,90	0	0,00	291	646,19
ILOK	Šaregrad	85	77,57	3	9,69	805	1.240,02
IVANKOVO	Ivankovo	7	1,11	0	0,00	1.348	3.876,97
JARMINA	Jarmina	12	7,77	0	0,00	745	914,18
LOVAS	Lovas	30	54,93	0	0,00	763	1.932,19
LOVAS	Opatovac	25	41,57	0	0,00	405	1.256,59
MARKUŠICA	Karadžićevo	1	0,23	0	0,00	505	1.082,28
MARKUŠICA	Ostrovo	2	0,16	0	0,00	479	1.168,71
NIJEMCI	Nijemci	1	0,29	0	0,00	1.207	2.679,43
NUŠTAR	Marinci	2	2,04	0	0,00	821	917,90
NUŠTAR	Nuštar	1	0,05	0	0,00	592	1.043,45
OTOK	Otok	2	0,12	0	0,00	1.570	3.029,86
S. JANKOVCI	Slakovci	1	0,07	0	0,00	800	1.068,53
S. JANKOVCI	Srijemske Laze	1	0,07	0	0,00	701	1.591,36
S. JANKOVCI	Stari Jankovci	1	0,20	0	0,00	544	1.102,75
S. MIKANOVCI	N. Mikanovci	1	0,14	0	0,00	283	393,44
S. MIKANOVCI	Stari Mikanovci	1	0,18	0	0,00	883	1.589,91
TOMPOJEVCI	Berak	4	2,59	0	0,00	604	1.291,28

TOMPOJEVCI	Bokšić	2	0,20	0	0,00	253	336,72
TOMPOJEVCI	Mikluševci	1	0,45	1	0,56	521	919,33
TORDINCI	Korog	2	0,36	0	0,00	673	1.109,41
TOVARNIK	Ilača	9	1,19	0	0,00	1.072	2.262,65
TOVARNIK	Tovarnik	18	15,27	0	0,00	1.401	3.047,83
TRPINJA	Trpinja	1	0,04	0	0,00	1.186	2.539,03
VINKOVCI	Vinkovci	6	0,76	0	0,00	880	2.746,91
VOĐINCI	Vođinci	3	0,92	0	0,00	647	1.285,04
VUKOVAR	Sotin	30	22,58	0	0,00	556	1.342,51
VUKOVAR	Vukovar	18	119,51	0	0,00	1.050	2.770,60
UKUPNO		1.241	1.631,93	16	20,44	28.710	55.779,73

Izvor: APPRRR, na dan 31.12.2019.

6.1. Proizvodnja vinskih sorti grožđa

Proizvodnja vinskih sorti grožđa odvija se na posjedima OPG-a kao dio mješovite i dopunske proizvodnje na površini od 617,98 ha, te u trgovačkim društvima, poljodjelskim obrtima i poljoprivrednim zadrugama kao specijalizirana djelatnost na površini 1.013,34 ha. Prema podacima iz Vinogradarskog registra ukupno je 521 subjekt prijavio proizvodnju grožđa, no ti se podaci razlikuju od podataka o broju poljoprivrednih gospodarstava evidentiranih u ARKOD sustav, gdje je evidentirano 492 poljoprivredna gospodarstva. Prema Vinogradarskom registru vinogradarstvom se bavi 451 fizička osoba odnosno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, 43 obrta, te 27 pravnih subjekata odnosno trgovačkih društava i zadruga.

Broj subjekata upisanih u Vinogradarski registar na dan 31.12.2019.

Vukovarsko-srijemska županija	Broj subjekata	
	2018.	2019.
Fizička osoba	449	451
Obrt	42	43
Pravni subjekt	27	27
Ukupno	518	521

Izvor: APPRRR, Vinogradarski registar na dan 31.12.2019.

Najveći broj poljoprivrednih gospodarstava, njih 197, posjeduje vinograde veličine od 1 do 5 ha, a površina tih vinograda iznosi 429,97 ha. 196 poljoprivrednih gospodarstava ima vinograde veličine 0,1 do 1,0 ha, a 54 poljoprivredna gospodarstva ima vinograde manje od 0,1 ha. U kategoriji veličine vinograda od 5 do 10 ha je 23 poljoprivredna gospodarstva sa ukupno 156,16 ha, dok 18 PG-a ima vinograde veličine od 10 do 50 ha na ukupno 301,99 ha. Vinograd veličine 50 do 100 ha ima samo jedno poljoprivredno gospodarstvo, od 100 do 200 ha vinograde posjeduju 2 poljoprivredna gospodarstva, a preko 200 ha vinograda ima jedno poljoprivredno gospodarstvo, i to 344,08 ha.

Površina pod vinogradima i broj PG-a prema veličini gospodarstva u VSŽ

< 0,1 ha		0,1 do 1 ha		1 do 5 ha		5 do 10 ha		10 do 50 ha		50 do 100 ha		100 do 200 ha		≥ 200 ha	
Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a	Površina (ha)	Broj PG-a
3,54	54	83,44	196	429,97	197	156,16	23	301,99	18	88,91	1	223,23	2	344,08	1

Izvor: APPRRR, na dan 31.12.2019.

Prema vrsti poljoprivrednog gospodarstva od ukupnih vinograda najveće površine imaju zajedno 18 trgovačkih društava i te površine iznose 645,63 ha. Nešto manje površine, 617,42 ha, ima ukupno 432 obiteljska poljoprivredna gospodarstva. 37 obrta posjeduje ukupno 328,72 ha vinograda, dok 2 zadruge imaju zajedno 34,72 ha pod vinogradima.

Površina pod vinogradima i broj PG-a prema vrsti PG-a u Vukovarsko-srijemskoj županiji

OBITELJSKO GOSPODARSTVO		SAMO-OPSKRIBNO POLJOPRI-VREDNO GOSPODARSTVO (SOPG)		DRUGE PRAVNE OSOBE (CRKVA, VOJSKA, OBRAZOVNE USTANOVE I DR.)		OBRT		TRGOVAČKO DRUŠTVO		ZADRUGA		UKUPNO	
(ha)	Broj PG	(ha)	Broj PG	(ha)	Broj PG	(ha)	Broj PG	(ha)	Broj PG	(ha)	Broj PG	(ha)	Broj PG-
617,42	432	0,56	2	4,27	1	328,72	37	645,63	18	34,72	2	1.631,31	492

Izvor: APPRRR, na dan 31.12.2019.

Najznačajnije sorte vinogorja Srijem odnosno Vukovarsko-srijemske županije su graševina i traminac među bijelim sortama, te frankovka i cabernet sauvignon među crnim sortama. Graševina se uzgaja na čak 957,83 ha, što je 59,74 % od ukupnih površina vinograda. Traminac, sorta po kojoj je Ilok nadaleko poznat, uzgaja se na 149,87 ha, što čini zastupljenost od 9,35 %. Frankovka, glavna crna sorta Srijemskog vinogorja, proširena je sa 8,8 % na 141,05 ha, dok se cabernet sauvignon uzgaja na 48,06 ha od ukupnih površina pod vinogradima.

20 vodećih sorata u Vukovarsko-srijemskoj županiji na dan 31.12.2019.

r.br.	Naziv sorte	(ha)	trsova
1	GRAŠEVINA=REISLINGITALICO, TALIJANSKI RIZLING, LAŠKI RIZLING, GRAŠICA	957,83	4.488.771
2	TRAMINAC CRVENI=GEWURTZTRAMINER, TRAMINAC MIRISAVI, TRAMINAC	149,87	672.145
3	FRANKOVKA=FRANKINJA, MORAVKA, BLAUFRÄNKISCH, LIMBERGER, FRANCONIANERA	141,05	634.094
4	RAJNSKI RIZLING=RHEINRIESLING, GRAŠEVINA RAJNSKA, GRAŠEVINA DIŠEĆA	119,12	509.501
5	CHARDONNAY = ŠARDONE	68,40	316.283
6	CABERNETSAUVIGNON = KABERNESOVINJON, C.S.NOIR, PETIT C., VIDURESUVIGNON, CARBONET	48,06	224.667
7	PINOT SIVI=BURGUNDAC SIVI, PINOT GRIS	21,37	94.982
8	MERLOT = MERLAUTNOIR, MERLO, PLANTMEDOC, VITRAILLE	15,09	65.822
9	PINOT BIJELI=BURGUNDAC BIJELI, PINOT BLANC	14,42	65.911
10	RUŽICA CRVENA=DINKA CRVENA, KÖVIDINKA	14,32	60.036
11	SILVANAC ZELENI=SILVANER	11,55	62.694
12	SAUVIGNON=SAVIGNONBLANC, SOVINJON BIJELI, SOVINJON, MUŠKATNI SILVANAC	7,76	33.383
13	MUŠKAT HAMBURG=MUSCATHAMBURG	7,58	26.456
14	KARDINAL CRVENI=CARDINAL	6,64	24.967
15	PINOT CRNI=BURGUNDAC CRNI, PINOT NOIR	4,78	25.598
16	PLEMENKA BIJELA=CHASSELASBLANC	4,69	19.369
17	CABERNETFRANC = KABERNETFRANKBRETON, PLANTBERTON, VERONAI, CAPBERTONROUGE	3,69	17.012
18	MUŠKAT BIJELI=MUSCAT BLANC(MUSCAT DE FRONTIGNAN), MUŠKAT MOMJANSKI,MUŠKAT ISTARSKI	2,80	13.500
19	ŽLAHTINA=ŽLAJTINA	2,35	9.063
20	SLANKAMENKA (BIJELA)=SLANKAMENKA,MAĐARKA,MAĐARUŠA, FEHERSZLANKA	1,82	6.725
Vukovarsko - srijemska županija ukupno		1.603,19	7.370.979

Izvor:APPRRR, na dan 31.12.2019.

Prema izvješću Savjetodavne službe 2019. godina bila je specifična u odnosu na dosadašnje. Vegetacija u vinogradima Srijemskog vinogorja ove je godine počela u prvoj polovini travnja, no sredinom svibnja počelo je kišno razdoblje sa nižim temperaturama od uobičajenih, te je razvoj loze bio usporen. U prvoj polovini lipnja, kada je počela i cvatnja, nastavilo se kišno razdoblje, ali uz nešto više temperature, a time i povećanu relativnu vlažnost zraka. Ovakvi vremenski uvjeti u vrijeme cvatnje pogodovali su razvoju plamenjače, koja je ove godine u nekim vinogradima, prouzročila značajne štete, većinom na lisnoj masi, ali i na samom grožđu, što je rijetkost u Srijemskom vinogorju. Vremenski uvjeti su se od sredine lipnja pa sve do berbe stabilizirali, ali je i dalje bila neuobičajena relativna vlažnost zraka, što je otežavalo borbu s plamenjačom.

Kao i prijašnjih godina, i 2019. godine su se manifestirali simptomi različitih fitoplazmoza. Prema vanjskim pokazateljima, najčešće se radilo o esca-i. U vinogradima se intenzivno provodilo i praćenje prijenosnika zlatne žutice, američkog cvrčka, najviše zahvaljujući IAKS mjeri 10.1.12. Korištenje feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki. Vinogradari su ozbiljno shvatili opasnost od ove bolesti, te se osim pojedinačnih trsova, za sada ne primjećuju značajnije zaraženi vinogradi.

Očekivani prinosi, najviše zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta u cvatnji, su, ovisno o položaju, sorti i pravovremenoj zaštiti, od 10% pa sve do 50 % manji u odnosu na prethodnu godinu (koja je po nekim procjenama bila rekordno visokih prinosa u zadnjih 20 godina).

Vinske godine 2018. proizvedeno je 15.948,13 t grožđa, te 115.472,84 hl vina. Od ukupne količine proizvedenog vina 10% su crna i/ili rose vina, dok je 90% bijelih vina. Među bijelim vinima ističu se graševina kao vodeća sorta, te traminac kao sorta značajna u tradiciji vinogradarstva ovog kraja, a čiji uzgoj u Iloku započinje još 1710. godine i zahvaljujući posebnostima klimatsko-pedoloških uvjeta postiže iznimne rezultate sve do danas. Među crnim vinima vodeće su frankovka i cabernet sauvignon.

Prijavljena proizvodnja grožđa i vina za vinsku godinu 2016.*,2017.** i 2018.***

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA	GROŽĐE (t)	VINO (hl)	BROJ PODNOSITELJA
Vinska godina 2016.	14.234,21	97.364,44	61
Vinska godina 2017.	14.164,99	93.892,91	60
Vinska godina 2018.	15.948,13	115.472,84	58

*vinska godina 2016.(01.08.2016.-31.07.2017.)

**vinska godina 2017.(01.08.2017.-31.07.2018.)

***vinska godina 2018.(01.08.2018.-31.07.2019.)

Izvor:APPRRR, na dan 31.12.2019.

Prema količini proizvedenog vina Vukovarsko-srijemska županija je iza Istarske županije na drugom mjestu, a prosječna proizvodnja po jednom podnositelju u našoj županiji iznosi 1.990,91 hl vina. U odnosu na prošlu godinu, vinske godine 2018. proizvedeno je 21.580 hl više vina sa gotovo istih površina vinograda, čemu nisu pogodovali klimatski uvjeti, nego veće opterećenje po trsu u nekim vinogradima.

Prijavljena proizvodnja grožđa i vina za vinsku godinu 2017.* i 2018.** po Županijama

Županija	Grožđe (t)		Vino (hl)		Broj podnositelja	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Bjelovarsko-bilogorska	393,25	355,38	2.249,49	2.306,55	45	46
Brodsko-posavska	239,66	312,38	1.238,64	1.711,29	56	59
Dubrovačko-neretvanska	7.045,55	12.172,12	45.859,62	86.943,83	253	294
Grad Zagreb	3.503,12	4.172,22	21.669,38	27.099,80	95	94
Istarska	15.303,36	18.420,69	101.487,00	122.412,39	757	774
Karlovačka	362,08	362,57	2.265,77	2.198,84	37	41
Koprivničko-križevačka	686,76	798,48	3.970,97	4.956,04	76	85
Krapinsko-zagorska	1.366,05	1.548,29	9.193,88	10.208,45	276	276
Ličko-senjska	78,41	65,17	362,64	400,75	8	8
Međimurska	3.105,42	3.504,77	20.286,12	23.539,28	146	142
Osječko-baranjska	17.740,96	16.611,52	117.169,15	110.626,66	114	100
Požeško-slavonska	9.275,03	12.966,93	60.984,79	83.708,17	119	126
Primorsko-goranska	2.226,89	3.445,58	15.314,60	22.753,78	67	68
Sisačko-moslavačka	566,20	651,12	3.557,22	4.198,46	50	56
Splitsko-dalmatinska	2.309,69	4.782,79	13.552,51	28.347,24	513	501
Šibensko-kninska	1.881,29	3.580,82	12.887,69	22.291,89	307	311
Varaždinska	1.290,00	1.403,90	8.754,10	9.446,14	166	163
Virovitičko-podravska	1.463,28	1.858,06	8.975,21	11.780,55	57	58
Vukovarsko-srijemska	14.164,99	15.948,13	93.892,91	115.472,84	60	58
Zadarska	714,96	1.126,37	3.982,13	6.205,96	155	196
Zagrebačka	4.144,46	5.050,59	28.285,93	35.969,44	372	364
Ukupno	87.861,41	109.137,88	575.939,75	732.578,35	3.729	3.820

*Vinska godina 2017. (01.08.2017.-31.07.2018.)

**Vinska godina 2018. (01.08.2018.-31.07.2019.)

Izvor: APPRRR, podaci iz Vinogradarskog registra na dan 31.12.2019.

Od ukupno proizvedene količine vina 57,12 % je kategorije kvalitetnih vina (vino ZOI), dok je 3,89 % vina kategorije vrhunskih vina (vino ZOI). Veliki je udio i sortnog vina ZOI (sa oznakom sorte), koji iznosi 28,9 % od ukupno proizvedene količine vina.

Prijavljena proizvodnja vina za vinsku 2017.* i 2018.** po kategorijama kvalitete

Vukovarsko-srijemska županija	Vino (hl)	
	2017.*	2018.**
Vrhunsko vino KZP (vino ZOI)	3.373,06	4.499,15
Kvalitetno vino (vino ZOI)	68.632,91	65.959,45
Sortno vino ZOI (sa oznakom sorte)	9.105,99	33.350,57
Vino bez ZOI	12.780,95	11.353,67
Ostalo vino	0,00	310,00
Ukupno (hl)	93.892,91	115.472,84

*Vinska godina 2017. (01.08.2017.-31.07.2018.)

**Vinska godina 2018. (01.08.2018.-31.07.2019.)

Izvor: APPRRR, Vinogradarski registar na dan 31.12.2019.

6.2. Proizvodnja stolnoga grožđa

U našoj županiji proizvodnja stolnoga grožđa slabo je zastupljena. Stolne sorte grožđa uzgajaju se na svega 10-tak ha. Klimatski uvjeti na ovom području nisu optimalni za intenzivan uzgoj stolnog grožđa.

Na području podregije Hrvatsko Podunavlje, koje obuhvaća vinogorja Srijem, Erdut i Baranja, u Vinogradarskom registru upisano je 43,76 ha vinograda zasađenih stolnim sortama grožđa. Te površine predstavljaju 15,5 % ukupnih površina pod stolnim grožđem na području Hrvatske, a od sorti stolnog grožđa najviše se uzgajaju sorte Muškat hamburg (13,2 ha), Cardinal crveni (10,35 ha) i Plemenka bijela (9,23 ha) (Izvor: "Proizvodnja stolnog grožđa"; Karoglan, Osrečak, Andabaka, Brodski).

6.3. Prerada – podrumski kapaciteti

Vinogradari i vinari na području Vukovarsko-srijemske županije imaju adekvatne uvjete za preradu grožđa i proizvodnju i čuvanje vina. Zahvaljujući ulaganjima kroz Nacionalni program pomoći sektoru vina 2014.-2018., te za 2019.-2023., znatno su povećani podrumski kapaciteti te se grade nove odnosno dograđuju postojeće vinarije i opremaju suvremenijom opremom i strojevima. Konstantno se unapređuje kvaliteta kako procesa proizvodnje vina tako i samog proizvoda.

6.4. Nacionalni program pomoći sektoru vina za razdoblje 2019.-2023.

03.siječnja 2019. godine usvojen je Nacionalni program pomoći sektoru vina za naredno razdoblje, od 2019. do 2023. godine. U narednom razdoblju Nacionalni program pomoći sektoru vina provodit će se kroz četiri mjere: Informiranje u državama članicama, Promidžba na tržištima trećih zemalja, Restrukturiranje i konverzija vinograda, te Ulaganja. Uvedena je nova mjera, Informiranje u državama članicama, s intenzitetom potpore od 80% od razine maksimalno prihvatljivih troškova. Kako bi se sredstva predviđena programom iskoristila bolje nego u prethodnom programskom razdoblju, novi Program je prilagođen potrebama vinara i vinogradara, te je administrativno rasterećen. U mjeri Restrukturiranje i konverzija vinograda povećan je intenzitet potpore sa dosadašnjih 50% na 75% od razine maksimalno prihvatljivih troškova, uvedena je nadoknada gubitka dohotka za iskrčene vinograde u razdoblju od 3 godine, te mogućnost pokrića troškova tzv. doprinosa u naravi kojim se korisniku nadoknađuje vrijednost izvršenih poslova u projektu koje je sam proveo, što prije nije bilo moguće. U svim mjerama, a s ciljem bržeg protoka financijskih sredstava u projektu, uvedena je isplata potpore po pojedinim provedenim aktivnostima u projektu, a ograničit će se mogućnost višekratnih prolongacija projekta.

Putem Nacionalnog programa pomoći sektoru vina za razdoblje od 2019.-2023. potporu je tijekom 2019. u Vukovarsko-srijemskoj županiji ostvarilo ukupno 5 korisnika. Kroz mjeru Ulaganja u vinarije i marketing vina potporu su ostvarile 3 vinarije ukupne vrijednosti 1.799.940,67 HRK. Jedna vinarija ostvarila je potporu u vrijednosti 107.823,38 HRK kroz mjeru Promidžba vina na tržištima trećih zemalja, dok je jedan korisnik ostvario potporu za mjeru Restrukturiranje i konverzija vinograda, a čija vrijednost potpore iznosi 4.721.085,91 HRK.

7. JESENSKA SJETVA 2019. GODINE

Strukturu jesenske sjetve treba promatrati kroz klimatske uvjete koji su vladali tijekom sjetvenih rokova u jesen 2019. U tom periodu su izostale očekivane padaline tako da se sama priprema tla za sjetvu odvijala u otežanim uvjetima. Naime, teško je bilo uskladiti osnovnu obradu tla i sjetvenu pripremu tako da se dosta poljoprivrednika nije odlučivalo za primjenu oranja i kasnije pripremu tla za sjetvu, već su se odlučivali za reduciranu obradu tla primjenom teških tanjurača ili čak za direktnu sjetvu. Primjena ove tehnologije u prvim rokovima sjetve je dala zadovoljavajuće rezultate što znači da su ti usjevi imali dobar ponik i sklop. Primjena ovakvog načina sjetve nastavljena je do okončanja optimalnih rokova jesenske sjetve svih ozimih kultura.

U strukturi jesenske sjetve dominantno mjesto uvijek zauzima pšenica i to s oko 62,31 %, dok preostali dio od oko 19,73 % zauzimaju pivarski i stočni ječam, zatim uljana repica s 16,61 %, dok zob i triticalle čine tek 1,35% od ukupno zasijanih površina. Iz priložene tablice može se vidjeti da je uljana repica imala konstantan porast zasijanosti do ove godine i da se sve više uklapa u plodored jesenske sjetve i preuzima dio koji je u prethodnim godinama pripadao pšenici. Isto tako se može reći i za stočni i pivarski ječam s tim da se povećanje odnosi samo na pivarski ječam zbog dobrih i stabilnih uvjeta otkupa ove kulture. Zob i triticalle kao izrazito stočna hrana na najnižoj su razini s tek 1,35 % što nam govori da nema potrebe za ovom proizvodnjom iz već poznatog razloga, a taj je da nam je stočarstvo na vrlo niskoj razini.

Kako dugi niz godina pratimo ovu tematiku temeljenu na višegodišnjem iskustvu procjenjujemo da površine ovogodišnje jesenske sjetve odstupaju za oko 2.000 hektara u odnosu na prethodnu godinu. Pretpostavlja se da je najveće povećanje bilo kod pšenice i uljane repice. Kao glavni razlog tomu smatra se plodored i stabilizacija prinosa i otkupnih cijena za sve kulture jesenske sjetve.

Prikaz strukture jesenske sjetve ozimih usjeva

red. broj	kultura	zasijano po godinama									
		2015.		2016.		2017.		2018.		2019. procjena	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	pšenica	33.089	69,26	24.610	58,17	28.680	60,50	29.057	63,13	30.000	62,31
2.	pivski ječam	8.221	17,21	9.029	21,34	8.260	17,43	9.418	20,47	9.500	19,73
3.	stočni ječam										
4.	triticalle	764	1,60	601	1,42	570	1,20	453	0,98	500	1,04
5.	zob	256	0,54	217	0,52	79	0,17	153	0,33	150	0,31
6.	uljana repica	5.446	11,39	7.850	18,55	9.814	20,70	6.943	15,09	8.000	16,61
	UKUPNO	47.776		42.307		47.403		46.024		48.150	

Izvor : Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, procjena Odjela

Kako smo prethodno već spomenuli i obrazložili klimatske uvjete u ljetnim mjesecima i ispodprosječne padaline u 8. i 9 mjesecu, nije došlo je do stvaranja dobrih preduvjeta za kvalitetnu obradu tla tako da je sjetvena priprema za uljanu repicu obavljena u nepovoljnim uvjetima jer su u tom periodu izostale potrebne padaline tako da je i sjetva obavljena pretežito u suho tlo koje nije dobilo potrebnu količinu vlage za nicanje. Samo su rijetki uspjeli u pripremi sačuvati vlagu i u takvom tlu obaviti sjetvu koja je kasnije i kvalitetno ponikla. Ostali su dobili značajnije obroke padalina dobro raspoređene tako da se može reći da je sjetva uljane repice ove godine gotovo svima uspjela te da su sklopovi gotovo idealni. Što se tiče uzrasta i stanja uljane repice u kojim je ušla u zimski period može se reći da je zadovoljavajuće. Srećom zima nije bila jaka pa su usjevi uljane repice dobro podnijeli niske zimske temperature te je sklop biljaka ostao nedirnut tako da će proljeće uljana repica dočekati u dobroj kondiciji i spremna za vegetaciju i ostvarivanje kvalitetnih prinosa.

Agroklimatski uvjeti u optimalnim rokovima sjetve ove jeseni su bili idealni za sjetvu pšenice, a isti su značajno utjecali na pravovremeno skidanje predkultura kao što su soja, suncokret i šećerna repa nakon čega je ostalo dovoljno vremena za primjenu svih agrotehničkih mjera u provedbi sjetve pšenice i ječma tako da je najvećim dijelom obavljena u optimalnim agrotehničkim rokovima. Za ovu jesensku sjetvu može se slobodno reći da je jedna od najpovoljnijih i najuspješnijih jer su gotovo sve pšenice i ječmovi zasijani u optimalnim rokovima i imaju zadovoljavajući sklop i kondiciju s kojom su ušli u zimu. Obrada tla i sama sjetva je obavljena uz minimalne napore, a uz najmanji utrošak energije i remena.

Tijekom sjetve je bila osigurana dovoljna količina kvalitetnog sjemena od strane sjemenarskih kuća, no potrebno je napomenuti da je još uvijek prisutno dosta domaćeg sjemena iz vlastite proizvodnje koje nije dorađeno i zaštićeno od bolesti i štetnika. Na ovu pojavu je značajno utjecala niska otkupna cijena merkantilne pšenice kojoj je „kumovao“ Kodeks o otkupu žitarica i uljarica, a s druge strane preskupa sjemenska roba koja je i upitne kvalitete kod pojedinih sjemenarskih kuća.

Što se tiče prezimljenja pšenice i ostalih žitarica, možemo reći da se sada gotovo sve nalaze u zadovoljavajućem stanju, a to znači da su sklopovi uslijed blage i vlažne zime solidno popunjeni i da će se s ciljanom i pravovremenom prihranom dovesti u obećavajuće stanje.

Na kraju se može zaključiti da su gotovo sve zasijane površine pod pšenicom i ostalim jesenskim kulturama u zadovoljavajućem stanju. Ako u preostalom vegetacijskom razdoblju budu vladali povoljni klimatski uvjeti i budu se primijenile potrebne agrotehničke mjere ova godina može biti u okviru višegodišnjih prosjeka. Za ostvarenje vrhunskih rezultata biti će potrebni izuzetno povoljni klimatski uvjeti i optimalne padaline koje se u pravilu ne poklope s potrebama biljaka u fazama razvoja koje definiraju vrhunske rezultate.

8. POJAVNOST GMO I BILJNIH BOLESTI

Jedan od prioriteta Hrvatske poljoprivredne politike je očuvanje njene bioraznolikosti i biosigurnosti što je izravno ili neizravno regulirano novim zakonima. Dva najznačajnija zakona koja izravno pokrivaju područje GMO-a su Zakon o GMO (NN 70/05) i Zakon o hrani (NN 46/07) koji pokriva područje hrane i stočne hrane.

Opredjeljenje poljoprivredne politike Hrvatske je usmjereno ka proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s dodatnom vrijednošću – ekološki i autohtoni proizvodi koji nose jednu od oznaka zemljopisnog porijekla. S obzirom na to, u Hrvatskoj nije moguće uspostaviti korelaciju uzgoja konvencionalnih i GMO usjeva, a da ne dođe do kontaminacije poljoprivrednih kultura koje nisu GMO.

Iako je u Hrvatskoj GMO zabranjen na tržište se mogu staviti proizvodi koji sadrže genetski modificirane organizme dopuštene u EU i na njima mora biti označeno da sadrže GMO (osim ako je udio ispod 0,9 %).

U EU je dopušteno 37 biljnih GMO vrsta dok GMO hrana životinjskog porijekla nije dopuštena. Uzgaja se samo 1 vrsta GM kukuruza (MON810) – raste u 5 država članica na oko 180 000 ha. Uz postojeće zakone o GMO, prema direktivi 2015/412 koja je stupila na snagu 1. travnja 2015. godine, zemlje članice su mogle tražiti izuzeće za cijeli ili dio svog teritorija od primjene zakona kojim je ranije dopušten ulazak GMO – a na razini EU – a. Hrvatska je uz još 18 zemalja to iskoristila čime je dodatno potvrđen stav protiv GMO. U razdoblju od 2010. do 2014. godine u inspekcijskom postupku radi određivanja mogućeg sadržaja GMO – a iz domaće proizvodnje, unosa iz EU – a i uvoza iz trećih zemalja uzeto 250 uzoraka sjemena od čega 43 uzorka sjemenske šećerne repe, 122 uzorka sjemenskog kukuruza, 34 uzorka sjemenske soje, 17 uzoraka sjemenskog suncokreta i 37 uzoraka sjemenske uljane repice. U nijednom od njih nije utvrđen GMO. U 2015. godini zbog ostvarivanja prava na zelena plaćanja zasijano je i do 40 % više soje, pa se na otkupnim

mjestima kontroliralo uzorke soje na GMO. Također se provodio i monitoring od strane inspekcija i HZJZ.

Županija se opredijelila za razvijanje ekološke poljoprivredne proizvodnje i ruralnog turizma, radi očuvanja i promidžbe prirodnih vrijednosti, te očuvanja Županije prirodnom i slobodnom od GMO-a. Stoga je još 16. lipnja 2010. godine Županijska skupština donijela odluku o zabrani sijanja, stavljanja u proizvodnju i promet GMO (genetski modificiranih organizama) na cijelom području Vukovarsko-srijemske županije s osnovnom svrhom zaštite građana i potrošača, zaštite prirode, ali i razvoja ekološke poljoprivredne proizvodnje koja skrbi o prirodnom okolišu i očuvanju biološke raznolikosti.

Što se tiče biljnih bolesti u ratarstvu, a tu se prvenstveno misli na smrdljivu snijet, imamo spoznaju da se smrdljiva snijet ponovno počela pojavljivati sporadično. Uzrok ovoj pojavi je dobro poznat, a to je korištenje nedeklariranog sjemena (tzv. tavanuše) i uzak plodored. Bolest je karantenska i vrlo opasna za ishranu stoke i ljudi pa bi njezino širenje moglo izazvati osim zdravstvenih problema i velike ekonomske štete jer se sve zaražene količine moraju uništiti.

U voćarskoj proizvodnji nema značajne pojavnosti karantenskih bolesti, osim u ekstenzivnim starim nasadima i to pojedinačno, a bolest se zove bakterijska palež lista koju uzrokuje bakterija *Erwinia amylovora*.

8.1. Zlatna žutica vinove loze

Usljed potencijalno visokih šteta koje može uzrokovati, zlatna žutica vinove loze (*Flavescence doree*) smatra se jednom od najštetnijih bolesti vinove loze u Europi, gdje je indeksirana na A2 EPPO listi karantenskih organizama (Direktiva 2000/29/EC). Jedan od ključnih problema u detekciji bolesti je činjenica da se simptomi ne pojavljuju svake godine i slični su drugim žuticama, stoga je bitno detektirati prisutnost bolesti u tijelu vektora. Praćenje imaga američkog cvrčka može doprinijeti smanjenju širenja zlatne žutice u nezaražena područja. Vukovarsko-srijemska županija prepoznala je ovdje potrebu za preventivnim djelovanjem kako bi očuvali vinograde vinogorja Srijem od zaraze i širenja ove bolesti. Stoga je Županija krajem 2019. godine pokrenula projekt Otkrivanja i praćenja pojavnosti bolesti zlatne žutice vinove loze u vinogorju Srijem, koji će realizirati u suradnji sa Agrobiotehničkim fakultetom Osijek. Cilj ovog projekta je utvrditi prisutnost vektora bolesti na terenu, te prisutnost fitoplazme u uzorcima biljnog materijala simptomatičnih trsova vinove loze, te savjetovati optimalne rokove i načine primjene insekticida s ciljem suzbijanja vektora i daljnjeg širenja bolesti. Drugi cilj projekta je na razini cijelog područja na kojem se uzgaja vinova loza, te praćenjem stanja svakog pojedinog vinograda, napraviti pregled rasprostranjenosti simptoma zlatne žutice vinove loze, te na temelju dobivenih podataka izraditi digitalnu bazu podataka o svim zaraženim uzorcima vektora i zaraženih biljaka. Pored toga, izraditi će se i katastar zapuštenih vinograda cijelog istraživanog područja. Ovime će se stvoriti preduvjeti za daljnja postupanja svih dionika s obzirom da su zapušteni vinogradi jedan od ključnih problema u uspješnom suzbijanju širenja bolesti.

8.2. Projekt Dunav soja

„DUNAV SOJA“ je međunarodna organizacija sa sjedištem u Beču, osnovana 2012. godine s glavnim ciljem promidžbe održivog GMO free uzgoja u Europi.

19.1.2013. u Berlinu je potpisana deklaracija Dunav Soja koju su uz Hrvatsku potpisale i druge zemlje dunavske regije – Njemačka, Austrija, Bavarska, Mađarska, Slovenija, BiH i Srbija. Zbog povećane potražnje cilj deklaracije je povećati proizvodnju GMO

free soje u Europi, a želja je da se razina proizvodnje soje poveća sa dosadašnjih 3 % obradivih površina u Europi na više tako da bi u okviru projekta bilo zasijalo 1,8 milijuna ha. Na taj način bi se smanjila ovisnost o uvozu u kojem prednjači najviše uvoz iz Brazila, Argentine i SAD (čak 70 %) i to većinom GMO soja.

Udruženje Dunav soja danas okuplja 170 članova – od poljoprivrednih proizvođača do velikih trgovačkih lanaca. Projekt i deklaraciju u Hrvatskoj je podržala i HGK, kao i Poljoprivredni institut Osijek, BC instut, Agrokor i Tvornica ulja Čepin.

Vukovarsko-srijemska županije je sve konkretnije uključena u ovaj projekt i potpora koja je dobivena od Vlade RH i svih pet slavonskih županija u smislu prihvaćanja projektnoga prijedloga izgradnje pogona za preradu GMO free soje u Drenovcima je za posljedicu imala s jedne strane učestalo prikupljanje potrebnih podataka, pripremu dokumentacije i popunjavanje aplikacijskih obrazaca te spremnost za kandidiranje za potpore, a s druge strane organiziranje proizvođača soje u proizvođačku organizaciju i sve konkretnije komunikacije s kupcima.

9. PRIRODNE NEPOGODE U 2019. GODINI

Područje Vukovarsko-srijemske županije u 2019. godini zahvatile su dvije prirodne nepogode koje je temeljem prijedloga Županijskog povjerenstva za procjenu šteta od prirodnih nepogoda proglasio Župan Vukovarsko – srijemski i to:

R. BR.	OPĆINA/GRAD	PRIRODNA NEPOGODA	IZNOS ŠTETE U KN
1.	Općina Drenovci, općina Gunja i općina Stari Mikanovci	olujni i orkanski vjetar (proglašena 09.07.2019.)	42.607.214,01
2.	Općina Borovo, općina Cerna, općina Tordinci, općina Trpinja i općina Vrbanja	tuča (proglašena 09.07.2019.)	100.208.087,06
Ukupno			142.815.301,07

Nastale štete na područjima zahvaćenim prirodnom nepogodom su obrađene u zakonom propisanom roku, potvrđene od strane Županijskog povjerenstva za prirodne nepogode, a konačno izvješće o nastalim štetama poslano u Ministarstvo financija i Ministarstvo poljoprivrede. Osim prethodno navedenog, Županijsko povjerenstvo za procjenu šteta od prirodnih nepogoda nije imalo značajnijeg posla osim redovne administrativne komunikacije i obavještanja JLS o postupcima i prijavi šteta nastalih uslijed prirodne nepogode.

Pregled elementarnih nepogoda od 2005. – 2019. godine

godina	broj prijava štete	površina na kojoj je nastala šteta u ha	vrsta elementarne nepogode	zahvaćeno područje	procijenjena šteta u kunama	isplaćena šteta iz državnoga proračuna u kunama
2005.	4.818 fizičke osobe, 98 pravne osobe	60.161	ledotuča, izmrzavanje, i olujno nevrijeme (5 EN)	cijelo područje VSŽ	146.843.005,20	75.667,00
2006.	2.307 od strane fizičkih i 71 od strane pravnih osoba	28.810	prekomjerna količina oborina (2 EN)	cijelo područje VSŽ	53.003.630,76	886.178,00
2007.	4.734 od strane fizičkih i 179 od strane pravnih osoba	80.968	suša i ledotuča (4 EN)	cijelo područje VSŽ Cerna, Bošnjaci, Markušica, Tordinci, Drenovci, Vrbanja	231.802.156,41	17.076.550,32
2008.	82 fizičke osobe	704.501 3.085 stabala voća	ledotuča (1 EN)	Bošnjaci	2.179.146,90	106.708,00
2009.	98 fizičkih osoba i 2 pravne osobe	925,5848	ledotuča (2 EN)	Tompojevci Lovas Tovarnik	5.884.742,69	142.354,00
2010.	4012 fizičkih i 170 pravnih osoba	82.934,3003	prekomjerna količina oborina i ledotuča (3 EN)	cijelo područje VSŽ	203.438.663,89	43.618.358,39
2011.	5114 fizičkih i 416 pravnih osoba	101.552,1481 1750 stabala 601.678 kg/stablu 2.133.346 kg/trsu	mraz, ledotuča i suša (8 EN)	cijelo područje VSŽ	282.204.676,29	1.040.419,11 (štete veće od 60 %)
2012.	5922 fizičkih i 302 pravne osobe	2.132.528 kg/stablu 9.386.208 kg/trsu 69.772 t/ha	mraz, ledotuča, oluj nonevrijeme, suša (4 EN)	cijelo područje VSŽ	523.569.792,42	-
2013.	114 fizičkih i 2 pravne osobe	1.245,8902 136.732 kg /stablu 17.875 kg/trsu	ledotuča, olujno nevrijeme	Jarmina Markušica Tordinci	5.683.270,61	452.994,00
2014.	3.746 fizičkih i 127 pravnih osoba	72.194 60.385 stabala/trsova	poplava tuča (2 EN)	cijelo područje VSŽ Tovarnik	329.468.859,37	13.991.188,00
2015.	4.637 fizičkih i 152 pravnih osoba	342.112 stabala 700 šumskih sadnica	suša	cijelo područje VSŽ	349.576.701,89	-
2016.	587 fizičkih i 17 pravnih osoba	199.989 stabala 545.055,61	tuča, olujni i orkanski vjetar (6 EN)	Tovarnik, Tordinci, Trpinja, Borovo, Vođinci, Jarmina, Markušica	32.757.640,36	-
2017.	3.033 fizičkih i 110 pravnih osoba	587.478 stabala 220.000 četinjača 49.774,21	tuča, olujni i orkanski vjetar, suša (4 EN)	cijelo područje VSŽ	218.111.857,06	8.686.431,00
2018.	0	0	0	0	0	0
2019.	3.015 fizičkih i 68 pravnih	107.691 stabala i 600 ostalih listača 12.581,86b ha	olujni i orkanski vjetar, tuča (2 EN)	Drenovci, Gunja, Stari Mikanovci, Borovo, Cerna, Tordinci, Trpinja, Vrbanja	142.815.301,07	3.938.386,79